

”Ei se hallaa tee, mut onko siitä hyötyäkään?”

Ennaltaehkäisevä päihdetyö Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa

Emmi Iivari ja Maija Keskimaunu

Sosiaalialan opinnäytetyö
Yhteisö- ja perusturvatyö
Sosionomi (AMK)

KEMI 2013

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU, Sosiaaliala

Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijä(t):	Emmi Iivari & Maija Keskimaunu
Opinnäytetyön nimi:	”Ei se hallaa tee, mut onko siitä hyötyäkään?” Ennaltaehkäisevä päihdetyö ammattikorkeakoulussa
Sivuja (joista liitesivuja):	59 (3)
Päiväys:	3.10.2013
Opinnäytetyön ohjaaja(t):	Laura Jokela & Päivi Muranen
<p>Opinnäytetyön kuvaus:</p> <p>Opinnäytetyömme aiheena on ennaltaehkäisevä päihdetyö Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa. Tarkoituksenamme on pohtia menetelmiä ja keinoja ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi ja toteuttamiseksi ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyömme koostuu teoriaosuudesta, metodologisesta osuudesta sekä haastattelujen analysoinnista, johtopäätöksistä, pohdinnasta sekä opinnäytetyöprosessin kuvauksesta. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun hyvinvointityöryhmä toimii opinnäytetyömme hankkeistajana.</p> <p>Teoreettinen ja käsitteellinen esittely:</p> <p>Teoriaosuudessa määrittelemme käsitteen päihteet, kerromme yleisesti ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä sekä opiskelijakulttuurista. Käymme läpi myös muutamia hankkeita ennaltaehkäisevään päihdetyöhön liittyen.</p> <p>Metodologinen esittely:</p> <p>Aineistonhankintametodina käytämme temahaastattelua. Teimme neljä ryhmähaastattelua Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun opiskelija-alayhdistyksille. Tutkimusote on laadullinen eli kvalitatiivinen. Analyysimenetelmänä haastattelujen osalta on sisällönanalyysi.</p> <p>Keskeiset tulokset ja johtopäätökset:</p> <p>Opinnäytetyömme tulokset ovat vaihtelevat. Päihteet näkyvät vahvasti opiskelijoiden arjessa ja opiskelijatapahtumissa. Päihteittämiä tapahtumia toivotaan olevan enemmän. Opinnäytetyömme mukaan ammattikorkeakoululaisille on mahdollista tehdä ennaltaehkäisevää päihdetyötä, mutta osittain sen vaikutusta epäillään, koska tietoa on tarjolla riittävästi ja valistuksen koetaan tulevan liian myöhään. Toiminnallisten keinojen, kuten erilaisten tapahtumien, uskotaan olevan tehokkaampia kuin valistuksen.</p>	
Asiasanat: päihteet, ennaltaehkäisevä päihdetyö, opiskelijakulttuuri, ammattikorkeakoulu	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Social Services

Degree programme:	Degree Programme in Social Services, Bachelor of Social Services
Author(s):	Emmi Iivari & Maija Keskimäki
Thesis title:	”Ei se hallaa tee, mut onko siitä hyötyäkään?” Work with intoxicant abuse in the University of Applied Sciences
Pages (of which appendixes):	59 (3)
Date:	3.10.2013
Thesis instructor(s):	Laura Jokela & Päivi Muranen
<p>Description of thesis:</p> <p>Our thesis subject is work with intoxicant abuse in Kemi-Tornio University of Applied Sciences. Our purpose is to contemplate methods and ways to develop and implement work with intoxicant abuse in the University of Applied Sciences. Our thesis consists of theory part, methodological part and interviews analysis, conclusions, ponderings and also description of the thesis process. The welfare work group of Kemi-Tornio University of Applied Sciences is the commissioner of our thesis.</p> <p>Theoretical and conceptual introduction:</p> <p>In the theoretical part we delineate term intoxicants; we introduce work with intoxicant abuse generally and deal with the student culture. We also present a few projects about work with intoxicant abuse.</p> <p>Methodological introduction:</p> <p>Theme interview is our method in material acquiring. We did four group interviews to Kemi-Tornio University of Applied Sciences student unions. Our research approach is qualitative. The interviews are analyzed using the content analysis method.</p> <p>Central results and conclusions:</p> <p>Thesis results are varied. Intoxicants have a strong role in student life and student events. There are hopes for more substance-free events. Our thesis shows that it is possible to do work with intoxicant abuse for University of Applied Sciences' students, but partly it doubts are raised about its influence. Functional ways are believed to be more effective than enlightenment.</p>	
Key words: intoxicants, work with intoxicant abuse, student culture, University of Applied Sciences	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	5
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	7
2.1 Päähteet	7
2.2 Ennaltaehkäisevä päihdetyö	8
2.3 Opiskelijakulttuuri	11
3 EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN HANKKEET	17
3.1 Neliveto vai etukeno? -hanke	17
3.2 Mäyräkoirasta sikspäkkiin -hanke	18
3.3 Kohtuullisesti.fi	20
4 METODOLOGINEN VIITEKEHYS	21
4.1 Tutkimuskysymykset	21
4.2 Opinnäytetyömme toteuttaminen	22
4.3 Teemahaastattelu	22
4.4 Kvalitatiivinen tutkimus	23
4.5 Sisällönanalyysi	25
4.6 Opinnäytetyön eettisyys	26
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	29
5.1 Päähteet	29
5.2 Opiskelijakulttuuri	32
5.3 Ammattikorkeakoululaiset kohderyhmänä	34
5.4 Asenteet opiskelijatapahtumia ja päihteitä kohtaan	37
5.5 Ennaltaehkäisevä päihdetyö	39
5.6 Ennaltaehkäisevän päihdetyön keinot	42
5.7 Talukko 1. Ennaltaehkäisevän päihdetyön keinoja	45
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	46
7 POHDINTA	48
8 OPINNÄYTETYÖPROSESSI	52
LÄHTEET	54
LIITTEET	57

1 JOHDANTO

Juhliminen ja päihteet ovat perinteisesti osana opiskelijakulttuuria. Opiskeluajan juomatottumukset voivat vaikuttaa opiskelujen jälkeiseen elämään. Mielestämme on tärkeää, että päihteiden käyttötottumuksia pohditaan, koska päihteet voivat vaikuttaa psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Opinnäytetyössä käsittelemme ehkäisevää päihdetyötä ammattikorkeakoulussa. Kohdistamme opinnäytetyön Kemi-Tornion ammattikorkeakoululle. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun hyvinvointityöryhmä toimii opinnäytetyömme hankkeistajana.

Päihteet, etenkin alkoholi, on paljon esillä yhteiskunnassamme sekä opiskelijakulttuurissa. Opinnäytetyössämme käsittelemme pääasiassa opiskelijoiden alkoholin käyttöä. Alkoholia käytetään yleisesti opiskelijaelämän aikana ja sitä pidetään normaalina osana opiskelijaelämää. Lähes kaikki opiskelijatapahtumat, joita järjestetään, tukevat alkoholinkäyttöä. Kuitenkaan kaikki opiskelijat eivät alkoholia käytä, jonka vuoksi tapahtumiin ei välttämättä halua osallistua. Osa voi ajatella, että on parempi olla osallistumatta, koska ei halua itse juoda eikä seurata muiden päihteiden käyttöä.

Ammattikorkeakoulussamme tehdään suhteellisen vähän ehkäisevää päihdetyötä ja se ei juuri näydy meille opiskelijoille. Koulumme päihdeohjelma on enemmän korjaavaa kuin ennaltaehkäisevää työtä, sillä ongelmiin puututaan vasta niiden näkyessä koulussa. Päihdevalistusta tehdään alakoulusta alkaen ja se tuntuu päättyvän viimeistään toisen asteen opintoihin. Ehkäisevää päihdetyötä olisi tärkeää tehdä myös ammattikorkeakoulussa, sillä opiskelijan päihdetottumukset voivat jatkua työelämään siirryttäessä. Tämän vuoksi kiinnostuimme aiheesta.

Ammattikorkeakoulussamme ehkäisevää päihdetyötä varten on laadittu opiskelijoiden päihdeohjelma. Tavoitteena ohjelmassa on ehkäistä päihteistä johtuvia ongelmia sekä löytää apu ja tuki varhaisessa vaiheessa. Ohjelmassa on laadittu toimintaohjeet äkillisenä tulevia tilanteita varten, joissa on kyseessä päihteiden tai huumausaineiden väärinkäyttö. Näitä tilanteita ovat esimerkiksi, kun opiskelija tulee päihtyneenä kouluun tai käytös on muuttunut alkoholin tai muiden aineiden käyttämisestä. (Edu.token.fi opiskelijan tietopankki 2012, hakupäivä 3.12.2012.) Päivitetystä päihdeohjelmassa käsitellään laajemmin päihteiden käyttöön puuttumista. Ennaltaehkäisevää päihdetyötä ohjelmassa

sivuutetaan päihteettömien tapahtumien järjestämisellä, mutta muutoin ennaltaehkäisy jää vähäiseksi.

Teoriaosuudessa kerromme yleisesti ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä ja määrittelemme käsitteen päihdeet sekä opiskelijakulttuuri. Tarkoituksena on miettiä menetelmiä ja keinoja ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseksi ammattikorkeakoulussa. Valitsimme opinnäytetyöhön sopivia ja tärkeitä hankkeita, jotka liittyvät ennaltaehkäisevään päihdetyöhön. Hankkeita, jotka oli suunnattu korkeakouluopiskelijoille, löytyi jonkin verran, mutta niille olisi varmasti tarvetta enemmänkin. Esittelemme Neliveto vai etukeno? – hankkeen, Mäyräkoirasta sikspäkkiin – hankkeen sekä Kohtuullisesti.fi -sivuston, joka oli esillä hankkeemme aikana. Kohtuullisesti.fi ei ole ainoastaan korkeakouluopiskelijoille suunnattu vaan sen kohderyhmänä voivat olla kaikenikäiset.

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmä on teemahaastattelu ryhmässä. Teemahaastattelu ryhmässä oli meille sopiva vaihtoehto, koska teemat auttoivat keskustelua pysymään aiheessa ja ryhmässä toteutettu haastattelu herätti monipuolista keskustelua. Valitsimme haastattelun kohteiksi neljä koulumme opiskelija-alayhdistystä, joiden hallituksen jäseniltä keräsimme aineistoa. Haastatteluun osallistui sosiaalialan opiskelijayhdistys KeToSOK ry., Kemin Insinööriopiskelijat KeIO ry, terveysalan opiskelijayhdistys Keto-terve ry., sekä Tornion kaupan ja kulttuurin opiskelijayhdistys TOKKO ry. Toteutimme haastattelut kevään 2013 aikana.

Metodologisena viitekehystenä esittelemme tutkimuskysymykset ja käymme läpi teemahaastattelun, laadullisen tutkimuksen, sisällönanalyysin sekä opinnäytetyömme eettisyyttä ja luotettavuutta. Lopuksi esittelemme tulokset, johtopäätökset sekä pohdimme keinoja ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi.

2 TEOREETTINEN VIIITEKEHYS

2.1 Päihteet

Päihteellä tarkoitetaan alkoholijuomaa sekä muuta päihtymistarkoituksessa käytettävää ainetta (Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41 1:2 §, hakupäivä 5.11.2012). Päihteitä ovat tupakka, alkoholi, liuottimet, lääkkeet sekä huumausaineet (Huoponen 2001, 8). Opinnäytetyössämme tarkastelemme enimmäkseen alkoholin käyttöä, mutta huomioimme myös muut päihteet osana opinnäytetyötämme.

Laillisia päihteitä ovat alkoholi, tupakka ja nuuska (Kovanen 2006, 26). Laittomia päihteitä ovat huumausaineet, kuten jotkut lääkkeet, sienet, kannabis, LSD, heroini ja amfetamiini. Huumausaineet jaetaan alaryhmiin niiden vaikutuksen mukaan: kannabistuotteet, hallusinogeenit eli harha-aistimuksia aiheuttavat aineet, keskushermostoa voimakkaasti piristävät sekä lamaannuttavat aineet. Päihteitä voi käyttää suun kautta, nuuskaamalla, imeyttämällä limakalvolta, lihaksen- tai suonensisäisesti ja imppaamalla sekä sekakäyttönä. Päihteiden vaikutus riippuu käytetystä aineesta, käyttötavasta, määrästä, käyttöajasta ja – ympäristöstä. Myös käyttäjän persoonallisuustekijät, yleistila, ikä ja kehon koko ovat yhteydessä päihteiden vaikutukseen. (Kylmänen 2005, 25.)

Alkoholi on lamaannuttava aine ja se vaikuttaa kehon reaktioihin enemmän kuin persoonallisuuteen. Alkoholi hidastaa aivojen ja hermoston toimintaa. (Goodman 2007, 10.) Alkoholi vaikuttaa onnettomuusalttiuteen, väkivaltatilanteisiin sekä lisää terveyshaittoja sekä sosiaalikulutuksia. (Päihdelinkki 2011, hakupäivä 20.5.2013). Alkoholin käyttö on kasvanut viimeisen 50 vuoden aikana (Österberg & Mäkelä & Seppä 2013, hakupäivä 20.5.2013). Alkoholijuomien myynti alueellamme Lapissa 15 vuotta täyttä kohden oli vuonna 2010 12,86 litraa. Tilastossa litra on määritelty 100 prosenttiin alkoholia. Koko maan kulutus oli 9,72 litraa. (THL 2011, 79.) Alkoholin kulutus on Lapissa suurempaa kuin koko maassa, vaikka väestöllisesti Lapissa on vähemmän väestöä kuin esimerkiksi Uudellamaalla. Lapissa on paljon hiihtokeskuksia, joiden kävijämäärät vaikuttavat alkoholin kulutukseen. Kemi-Tornio alueella Ruotsin rajan läheisyys voi vaikuttaa alkoholin ja esimerkiksi nuuskan kulutukseen.

2.2 Ennaltaehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevää päihdetyötä pidetään usein päihdevalistuksena, vaikka siihen liittyy monia muitakin asioita. Tarkoituksena on ehkäistä sekä vähentää päihteiden käyttöä vaikuttamalla niiden saatavuuteen ja hintaan. Tärkeänä osana ovat myös vaikuttaminen tietoihin ja asenteisiin päihteitä kohtaan sekä niiden käyttötapoihin. Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään myös vaikuttamaan olosuhteisiin, jotka synnyttävät päihteiden ongelmakäyttöä. Lisäksi kiinnitetään huomiota kulttuuriin, joka tukee päihteiden käyttöä. (Kylmänen 2005, 9.)

Ehkäisevän päihdetyön tavoite on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Se on yhteistyötä, joka vaihtelee laajoista sosiaali- ja terveystieteellisiin toimenpiteisiin pienempien ryhmien tiedottamiseen, esimerkiksi opiskelijaryhmä ammattikorkeakoulussa. Käytännössä erilaiset yhteistyön jäsenet tuovat ehkäisevään päihdetyöhön oman näkemyksensä ja siihen osallistuvilla on erilaiset odotukset toiminnan sisältöön, tavoitteisiin ja tuloksiin liittyen. (Huoponen 2001, 8.) Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa ehkäisevän päihdetyön toimijoita ovat koulukuraattori sekä terveydenhoitajat.

Ehkäisevä päihdetyö on käsitteenä laaja ja se sisältää monia päihteiden käyttöön ja sen haittoihin vaikuttavia päätöksiä ja toimenpiteitä. Ehkäisevän päihdetyön tasoja ovat primaari-, sekundaari- ja tertiääripreventiot. Primaaripreventio on koko väestöön tai erilaisiin ryhmiin kohdistuvaa toimintaa. Päihdevalistuksen ja kasvatuksen avulla pyritään lisäämään päihteisiin sekä niiden käyttöön ja haittoihin liittyvää tietoutta sekä edistämään yksilön elämänhallintaa. Yleinen poliittinen keino on vaikuttaminen päihteiden saatavuuteen, tarjontaan ja kysyntään. Kouluissa tapahtuva ehkäisevä päihdetyö on osa primaaripreventiota. (Huoponen 2001, 8.) Ammattikorkeakoulussamme päihdevalistusta ei tehdä primaaritasolla. Päihdevalistuksen oletetaan kuuluvan ala- ja yläkouluille.

Sekundaariprevention toimenpiteet kohdistuvat riskiryhmiin ja päihteitä jo kokeilleihin. Tavoitteena on tiedottaminen riskeistä, päihteiden käytön varhainen toteaminen, puuttuminen sekä hoitoonohjaus. Sekundaaripreventiota toteutetaan ammattikorkeakoulussamme päihdeohjelman mukaisesti. Tertiääripreventiolla tarkoitetaan päihteiden käytöstä johtuvien haittojen hoitamista ja vähentämistä ja kohteena ovat päihteiden ongelmata-

käyttäjät. Käytännössä tertiääripreventio on jo riippuvuuden hoitamista. (Huoponen 2001, 8.)

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa noudatetaan opiskelijoiden päihdeohjelmaa, joka on ammattikorkeakoulun hallituksen vuonna 2011 hyväksymä. Päihdeohjelman tarkoituksena on ennaltaehkäistä ongelmia päihdeiden käyttöön liittyen sekä puuttua varhaisessa vaiheessa opiskelijan ongelmakäyttöön. Tavoitteena on myös vaikuttaa päihdeidenkäyttökulttuuriin, sillä nuorena omaksutut tavat voivat jatkua tulevaisuudessa. Päihdeohjelma käydään läpi aloittavien opiskelijoiden kanssa. (Edu.token.fi opiskelijoiden päihdeohjelma 2013, hakupäivä 14.5.2013.)

Suomessa kunnilla sekä kuntayhtymillä on päävastuu sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisesta sekä järjestämisestä tarpeen mukaisesti. Ennaltaehkäisevää päihdetyötä ohjaavat monet lait kuten raittiustyölaki, päihdehuoltolaki sekä kansanterveyslaki. Poliittiset ohjelmat sekä palvelujen laatusuositukset ovat myös keskeisessä roolissa. Ajankohtainen poliittinen ohjelma on muun muassa Kaste: Terveys 2015 – kansanterveysohjelma, päihdepalvelujen laatusuositukset sekä ehkäisevän päihdetyön laatuksiteerit. (Kotovirta & Knuuti & Leppo & Tanhua & Virtanen 2011, 50.)

Vuonna 2011 THL eli Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos ja aluehallintovirastot toteuttivat kyselyn, jossa kysyttiin ehkäisevän päihdetyön tilasta joko sosiaali- ja terveystoimen johtajilta tai perusturvajohtajilta sekä ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöltä. Strandin raportti ”Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011 – Missä mennään, minne haluamme?” antaa monipuolista tietoa kuntapäätäjille, eri viranomaisahoille sekä elinkeinon ja kolmannen sektorin toimijoille. Raportissa tulee ilmi raittiustyölain velvoitteisiin vastaaminen, ehkäisevän päihdetyön moniammatillisen työryhmän ja yhdyshenkilöverkoston toiminta, seudullisen yhteistyön toteutuminen, strategiat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Raportissa tulee esille myös ehkäisevän päihdetyön onnistumisen edellytykset sekä toiminnan esteet kunnissa ja yhteistoiminta-alueilla. (Strand 2011, 4.)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) on alkoholiohjelman pääkoordinaattori, joka tekee yhteistyötä alkoholihaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Päihdepolitiikan tärkein arvo on jokaisen oikeus terveyteen ja turvalliseen ympäristöön. Alkoholiohjelmassa yhteistyötä tekevät valtiovalta, kunnat ja järjestöt, sillä vain

yhteisellä sitoutumisella voidaan toteuttaa vastuullista päihdepolitiikkaa. Alkoholiohjelman myötä tuotetaan paikallista ehkäisevää päihdetyötä ja nostetaan sen näkyvyyttä ja koordinoidaan valtakunnallisesti toimivaa verkostoa paikallisille toimijoille. Lisäksi tuotetaan aineistoa alkoholihaittojen ehkäisystä ja levitetään Pakka-toimintamallia (paikallinen alkoholipolitiikka), jonka avulla puututaan alkoholin myymiseen, välittämiseen sekä anniskeluun alaikäisille ja päihtyneille. Tärkeää on myös edistää päihdeasioiden puheeksi ottamista eri ympäristöissä. Alkoholiohjelman tarkoituksena on myös haastaa kansalaiset ja yhteistyökumppanit pohtimaan suomalaista alkoholikulttuuria ja -asenneilmastoa. Alkoholin mielikuvamainonnan kieltämistä lainsäädännöllä pyritään myös edistämään. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2013, hakupäivä 10.4.2013)

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry on valtakunnallinen ja kaikenikäisen väestön parissa toimiva järjestö, joka edistää terveitä elämäntapoja, turvallisuutta ja raittiutta. Päihteiden lisäksi se ehkäisee pelaamisesta johtuvia haittoja sekä edistää liikeneraittiutta. Tarkoituksena on lisätä keskustelua päihteisiin liittyvistä kysymyksistä. Toiminta näkyy muun muassa vapaaehtoisvoimin paikallistasolla sekä järjestön henkilöstön osaamisessa ja työpanoksena kansalaisten keskuudessa. Ehyt ry:n taustalla ovat yhdistykset: Elämä on parasta huumetta ry, Elämäntapaliitto ja Terveys ry. (Ehyt ry, hakupäivä 22.4.2013.)

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry toimii alueellisesti ja paikallisesti ympäri Suomea. Alueellinen toiminta koostuu aluekoordinaattoreiden ja aluetyöntekijöiden tekemästä työstä, alueellisista ja paikallisista jäsenjärjestöistä sekä Elokolo- ja kohtaamispaikkaverkostosta. Alueellista yhteistyötä tehdään muun muassa kuntien, kunta-yhtymien, TE-keskusten, aluehallintovirastojen, koulujen, oppilaitosten, kansalaisjärjestöjen, varuskuntien sekä erilaisten toimijaverkostojen kanssa. (Ehyt ry, hakupäivä 22.4.2013.) Ehyt ry:llä on useita hankkeita liittyen ehkäisevään päihdetyöhön kaikenikäisille, myös nuorten aikuisten päihdehaittojen ehkäisyyn on useita malleja. Toiminta on yhteistyötä opiskelijajärjestöjen, oppilaitosten, koulutuksen järjestäjien ja niitä yhdistävien verkostojen kanssa. Tällä hetkellä Ehyt ry tekee työtä ammatin opiskelevien terveyden edistämiseksi hankkeessa Amis - Arjen ammatillaiset sekä JUUSO - juomisen sosiaalisuus alkoholivalistuksessa. Se on tutkimus- ja kehittämishanke, jossa on tehty ryhmähaastatteluja nuorille liittyen juomisen

sosiaalisista puolista. (Ehyt ry, hakupäivä 22.4.2013.)

Valtakunnallisesti ehkäisevää päihdetyötä tehdään paljon ja laajasti, mutta yksilöllä itsellä on suuri merkitys päihteiden käytössä. Ehkäisevälle päihdetyölle elämänhallinnan vahvistaminen voi olla yksi tavoite yksilön päihdekäyttäytymisessä. Yksilön ajattelutapojen vahvistaminen on tärkeää luomalla vuorovaikutussuhde sekä pyrkiä saamaan yksilö osallistumaan erilaiseen toimintaan. Yksilöllä on keskeinen merkitys päihdekäyttäytymisessä, mutta myös yhteisö vaikuttaa merkittävästi päihteiden käyttöön. Sosiaalisten verkostojen tukeminen päihteettömään elämään on tärkeää yhteisön hyvinvoinnin parantamiseksi. Sosiaaliset verkostot kuten perhe, ystävät tai harrastukset voivat ehkäistä päihteiden käyttöä. (Kylmänen 2005, 9.) Toisaalta sosiaaliset verkostot voivat olla myös haitallisia, mikäli niissä esiintyy päihteiden väärinkäyttöä.

Nuoreen itseensä liittyviä tekijöitä ovat mm. käytöshäiriöt lapsuudessa tai varhaisnuoruudessa, uhmakkuus ja tarkkaavaisuushäiriöt, vaikea temperamentti, aggressiivisuus ja impulsiivisuus. Päihteitä saatetaan käyttää myös pahan olon itselääkitsemiseen. Myös stressaavat ja traumaattiset kokemukset sekä heikko koulumenestys, oppimisvaikeudet ja huonot sosiaaliset taidot saattavat lisätä päihteiden käyttöä. (Kovanen & Leino 2006, 44.)

Ehkäisevään päihdetyöhön ei varmasti ole suoria tai valmiita vastauksia, mutta sitä tulisi tehdä nuorille aikuisille enemmän. Sitä voiko ehkäisevällä päihdetyöllä vaikuttaa laajemmin päihteiden käyttötottumuksiin, on vaikea arvioida. Vähäinkin asenteiden murtaminen voi kuitenkin olla merkittävää osalle nuorista aikuisista. Opinnäytetyösämme perehdyimme ennaltaehkäisevän päihdetyön mahdollisuuksiin ja keinoihin.

2.3 Opiskelijakulttuuri

Opiskelijakulttuuriin liittyy keskeisesti yhteisöllisyys. Yhteisöllisyys on vuorovaikutusta ihmisten välillä, joilla on jokin yhteys tai yhteinen tavoite. Yhteisöllisyyden voidaan ajatella olevan katoamassa yhteiskunnastamme. Yksilön lähiyhteisöt kuten sukulaisten ja ystävien merkitys on kuitenkin edelleen vahva.

(Keränen & Nissinen & Saarnio & Salminen 2001, 49.) Naapurustojen ja kyläyhteisöjen merkitys on vähentynyt, mutta yhteisten päämäärien kautta muodostuneet yhteisöt, kuten opiskelijayhteisöt, ovat tärkeitä opiskelijoille. Opiskelijayhteisöt alkavat muodostua opiskelujen alkaessa. Opiskelijayhteisö on tukiverkosto ja toisilta opiskelijoilta saadaan tukea opintoihin ja heidän kanssaan saatetaan viettää vapaa-aikaa. Opiskeluaika voi olla joillekin elämäntapa tai se voi olla väliaikainen elämänvaihe ennen työelämään siirtymistä.

Opiskeluiden aloittaminen vieraalla paikkakunnalla on monelle suuri haaste. Uudelle paikkakunnalle muuttaminen vieraiden ihmisten keskelle sekä mahdollisesti ensimmäiseen omaan kotiin asettuminen ja uuden opiskelu tuottavat stressiä. Syksyisin aloittavatkin toimintansa useat opiskelija-alayhdistykset tavoitteenaan tutustuttaa opiskelijoita niin paikkakuntaan kuin toisiin opiskelijoihin. (Kurvi, 2011, hakupäivä 14.5.2013.) Tapahtumia on useita ja niiden tarkoituksena on luoda yhteishenkeä ja verkostoitumista, sekä etujen ajamista ja hyvinvoinnin edistämistä. Useat tapahtumat keräävät opiskelijoita ympäri Suomea. Vaikka tapahtumat ovatkin usein hauskanpitoa, on tapahtumia myös liikuntaan, hyvinvointiin ja kansainvälisiin asioihin liittyen. (Insinööriopiskelijaliitto 2012, hakupäivä 14.5.2013.)

Opiskelijakulttuurissa yhteisöjen muodostumiseen voi liittyä päihteet. Suomalainen päihdekulttuuri vaikuttaa opiskelijoiden päihteiden käyttöön. Orjasniemen (2007) mukaan alkoholin kulutus Euroopassa on suurta tilastojen valossa. Kulutus on lisääntynyt 1970-luvun puoleen väliin asti, jonka jälkeen kulutus on säilynyt kutakuinkin ennallaan. Esimerkiksi Välimeren maissa alkoholin kulutus on vähentynyt. Suomessa alkoholia käytetään enemmän kuin muissa Pohjoismaissa ja myös väkevien alkoholijuomien osuus on suurempi. Ainoastaan Tanskassa alkoholin kulutus on suurempaa kuin Suomessa. Suomella ja Yhdysvalloilla on yhtenäisyyksiä juomakulttuurissa. (Orjasniemi 2007, 73.) Suomalaisessa alkoholikulttuurissa alkoholi kuuluu erikoistilanteisiin, joissa humalahakuinen juominen on yleistä. Alkoholin käyttökerrat ovat harvempia, mutta alkoholia nautitaan runsaasti yhtä käyttökertaa kohden. Suomalaisessa juomakulttuurissa alkoholin nautintatapa on humalanhakuista. Rähääminen humalassa on erityinen piirre, jolla suomalaista kulttuuria voidaan kuvata. (Orjasniemi 2007, 74–75.)

Juomatapojen muuttumisessa keskeisenä ovat nuoret aikuiset sekä korkean koulutuksen saaneet. Sosiaalisella ja rakenteellisilla tekijöillä on vaikutusta nuorten alkoholinkäyttäytymiseen. Suomalaisessa juomakulttuurissa eurooppalaista juomistyyliä haluttaisiin olevan enemmän. Eurooppalaistumisessa tyypillistä on mietojen alkoholijuomien kulutuksen kasvaminen, parin annoksen juominen työpäivän jälkeen tai viinin juominen aterian yhteydessä. Suomessa tämä ei ole yleistynyt ja alkoholinkäyttöä esimerkiksi työaikana ei pidetä soveliaana. (Orjasniemi 2007, 75–76.) Euroopasta heijastuu myös käsitys, että humalainen käytös julkisilla paikoilla ei ole hyväksyttävää ja yhteisön paine kontrolloi juomistapoja. Suomalaisessa kulttuurissa humala näytetään avoimesti ja se sallitaan yleisesti. Juominen nähdään sosiaalisuuden käynnistäjänä, ei niinkään sen ylläpitäjänä. Muiden juomiseen tai käyttäytymiseen ei puututa. (Orjasniemi 2007, 78.)

Nyyti ry eli opiskelijoiden tukikeskus toteutti kyselyn liittyen asuinpaikan muutokseen, opiskelupaikkaan sekä tutor- ja opiskelijajärjestöjen toimintaan syksyllä 2011 uusille tiede- ja taidekorkeakouluopiskelijoille. Kysely käsitteli myös alkoholinkäyttöä opiskelijaelämässä. Raportista ilmenee, että tutor-toiminta koettiin myönteisenä ja sitä pidettiin hyödyllisenä, kannustavana sekä tärkeänä uusien kontaktien luomisessa. 49 % piti myös opiskelijajärjestöjen toimintaa kiinnostavana. (Nyyti ry 2012, hakupäivä 2.4.2013.)

Enemmistö vastanneista koki, että alkoholia käytetään opiskelijaelämässä runsaasti. 39 % koki, että opiskelijatapahtumissa alkoholia käytetään liian paljon, kun taas 59 % mielestä sitä käytetään sopivasti. Opiskelijoiden mielestä runsas alkoholinkäyttö rajoittaa tutustumista toisiin sekä erottaa alkoholia käyttävät niistä opiskelijoista, jotka eivät käytä alkoholia. Myös siitä opiskelijat olivat huolissaan, leimaako alkoholittomuus opiskelijan erilaiseksi kuin muut. Kyselyyn vastanneiden mielestä opiskelijaelämään liittyvä kulttuuri kannustaa juomiseen ja alkoholin käyttöön liittyy sosiaalista painetta. 53 % toivoi lisää alkoholittomia opiskelijatapahtumia. (Nyyti ry 2012, hakupäivä 2.4.2013.)

Mikkonen ja Ruokonen (2013) käsittelevät artikkelissaan ”Opiskelijoiden alkoholikulttuuri ja siihen vaikuttaminen” opiskelijaelämää ja alkoholinkäyttöä. Opiskeluaika nähdään kosteana elämänvaiheena ja runsas alkoholinkäyttö kuuluu opiskelijakulttuuriin. Suomalaisista miesopiskelijoista joka kuudes ja naisopiskelijoista joka kahdeksas on sitä mieltä, että joutuu juomaan sosiaalisen paineen vuoksi enemmän kuin itse haluaisi. Noin puolet kokee alkoholittoman valinnan herättävän huomiota. Opiskelijoiden juhlat ovat tilaisuuksia, joissa alkoholi on näkyvästi esillä. Artikkelin mukaan alkoholinkäyttöön tapahtumissa pystyy vaikuttamaan ainoastaan osallistumalla tapahtuman järjestämiseen. Tapahtuman järjestäjien tulisi olla sitoutunut alusta alkaen ennaltaehkäisevään päihdetyön tavoitteisiin, jolloin muutostyö olisi tehokkaampaa. (Mikkonen & Ruokonen 2013, hakupäivä 14.5.2013.)

Mikkosen ja Ruokosen (2013) artikkelin mukaan nuoret aikuiset eivät säätele juomistaan terveysperustein. Valistus ei näin ollen ole tehokkainta, jos siinä käsitellään vain terveysasioita. Alkoholiasioiden käsittelyyn tulisi huomioida uusia asioita, kuten sosiaaliset arvot. Esimerkiksi vähemmän juovien voi olla vaikea tutustua opiskelijayhteisöön ja se eristää heidät opiskelijoiden keskinäisen yhteisöllisyyden myönteisistä puolista. Mikkonen ym. (2013) kysyvätkin: ”Onko alkoholin kyllästyttämä yhteisöllisyys joissakin tilanteissa parempi vaihtoehto kuin raitis yksinäisyys?” Tärkeää olisi valistuksessa huomioida myös yksilöllinen lähestymistapa. Jokainen kohderyhmä tarvitsee erilaisen tavan käsitellä ehkäisevää päihdetyötä. (Mikkonen & Ruokonen 2013, hakupäivä 14.5.2013.)

Södermanin (2011, 1.) pro gradu-tutkielma käsittelee korkeakoulujen opiskelijakulttuuria sekä alkoholin välistä suhdetta. Tutkielmassa aihetta tarkasteltiin opiskelijoiden oman kokemuksen kautta. Tavoitteena oli tutkia, muuttuvatko nuorten juomatottumukset ja alkoholiin suhtautuminen opiskelujen aloittamisen myötä sekä kokevatko he alkoholin osaksi opiskelijakulttuuria.

Södermanin (2011) mukaan opiskelijat kokevat alkoholin olevan keskeisessä roolissa korkeakoulujen opiskelijakulttuurissa. Opiskelijatapahtumissa ilmapiiri on alkoholin käyttöä suosiva ja siihen kannustava. Oma suhtautuminen ei niinkään muutu, mutta

alkoholinkäytön myönnetään lisääntyneen opiskelujen aloittamisen myötä. Yleinen huoli opiskelijoiden alkoholinkäytöstä koetaan turhaksi, sillä opiskeluaika on ohimenevä vaihe ja alkoholinkäytön uskotaan tasaantuvan viimeistään työelämään siirryttäessä. Alkoholinkäyttötottumukset sekä alkoholia koskevat asenteet ovat yksilöllisiä, joten korkeakouluopiskelijoiden joukkoa ei siis tämän tutkimuksen perusteella voida pitää yhdenmukaisena ryhmänä. (Söderman 2011, 1.)

Lisäksi Söderman (2011) toteaa, että opiskelijat ovat sitä mieltä, ettei opiskelijakulttuuriin liittyvää alkoholinkäyttöä voida muuttaa pelkästään heihin kohdistetulla toimilla. Alkoholipoliittisista toimista alkoholin hinnan nousu oli kuitenkin tärkeä alkoholinkäyttöön vaikuttava tekijä. Tutkimuksen mukaan valistusta ei pidetä toimivana keinona, sillä sen koetaan alkavan liian myöhään. Korkeakouluopiskelijoiden käsitykset ja mielipiteet ovat vakiintuneita, eikä niihin ole juuri enää mahdollista vaikuttaa valistuksen keinoin. (Söderman 2011, 90.)

Törrönen ja Maunu puolestaan (2007) käsittelevät nuorten aikuisten omaa näkemystä alkoholinkäytöstä sekä humalahakuisesta juomisesta. Julkisen keskustelun sekä aiempien tutkimusten mukaan humala on hallitsematon ja kontrolloimaton tila, joka lisää tapaturma-alttiutta, väkivaltaa ja häiriökäyttäytymistä. Humalassa ihminen kadottaa yksilöllisyytensä, hän on laumaeläin ja hän tekee asioita, joita ei tekisi muuten. Humala nähdään kuitenkin usein myös toisessa valossa. Sen koetaan lisäävän kommunikaatiota, lähentävän ihmisiä ja synnyttävän kokemuksia, joista voi iloita pitkään. Se on hauskanpitoa, joten siihen halutaan hakeutua uudestaan. (Törrönen & Maunu 2007, 59, hakupäivä 4.4.2013.)

Törrönen ja Maunu (2007) mukaan humala on monenlaisten kulttuuristen, sosiaalisten ja tilannekohtaisten tekijöiden säätelemä ilmiö. Esimerkiksi humala ei ole yleensä suotavaa tavoitella aamulla, arki-iltoina tai useampana päivänä peräkkäin. Humalaan hakeutuminen on usein suunniteltua, mutta spontaanisti lähdetylle reissulle edellyttää se olosuhteiden suosiollisuutta. Jälkikäteen myös puidaan humalan aikana tapahtuneita tilanteita. Lisäksi humalan kokeminen vaihtelee riippuen siitä, millaisesta juomistilanteesta on kyse. (Törrönen & Maunu 2007, 59, hakupäivä 4.4.2013.)

Törrönen ja Maunu (2007, 67) analysoivat päiväkirjoja juomiseen liittyen sekä käsittelevät erilaisia juomistapoja. Herooisessa juomisessa irrottaudutaan arjesta ”toiseen todellisuuteen” sekä pyritään kokemaan yhteisöllisyyttä (Törrönen & Maunu 2007, 67, hakupäivä 4.4.2013.) Esimerkiksi kaatumiset ja sammumiset koetaan yhteisiksi kokemuksiksi, ja ne vahvistavat yhteisöä. Herooinen juominen tapahtuu muutaman kerran vuodessa tai ei ollenkaan. Herooinen ja seurallinen juominen tapahtuvat viikonloppuisin, juhlapyyhinä tai loma-aikaan, mutta seurallinen juominen jää aina yhteen iltaan tai yöhön. (Törrönen & Maunu 2007, 72, hakupäivä 4.4.2013.) Yksilöllinen juominen saa ihmiset kokoontumaan juomaan ja juhlimaan baareihin, koteihin, puistoihin sekä uimarannoille omien etujen ajamisessa. Silloin ei sitoudu ryhmän yhteiseen tahtoon eikä toimintaan. (Törrönen & Maunu 2007, 76, hakupäivä 4.4.2013.) Analyysin mukaan humala on nuorten aikuisten juomiskulttuurissa säädeltyä ja reflektoitua. (Törrönen & Maunu 2007, 83, hakupäivä 4.4.2013).

Kukkapuron ja Nyrhisen artikkeli (2013, A6) käsittelee myös aikuistumisvaiheessa olevien nuorten kiinnostusta alkoholia kohtaan. Syynä ovat muun muassa alkoholin ostamisen helppous, ravintoloihin pääseminen sekä opiskelijaelämän alkaminen. Artikkelin mukaan opiskelijakuntien tulisi tarjota muutakin aktiviteettia kuin juominen. Alkoholin katsotaan olevan keskeinen ongelma opiskelijakulttuurissa. Vieraalta paikkakunnalta muuttaminen ja uusiin ihmisiin tutustuttaessa, alkoholi tulee usein kuvioihin. Artikkelissa todetaan ryhmäytymisen merkityksen olevan tärkeä opiskeluiden alkaessa. Itsetuntemuksen ja päihdekäyttäytymisen katsotaan kulkevan yhdessä.

Nuorten aikuisten päihteiden käyttöä on tutkittu paljon. Edellä mainittujen lähteiden, kuten Mikkosen ym. (2013) ja Södermanin (2011) mukaan opiskelijakulttuuri kannustaa päihteiden käyttöön ja sosiaalinen paine koetaan voimakkaaksi. Opinnäytetyössämme pohdimme etenkin asenteiden muuttamista sosiaalisen paineen vähentämiseksi.

3 EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN HANKKEET

3.1 Neliveto vai etukeno? -hanke

Esittelemme Neliveto vai etukeno? – hankkeen, koska se oli kohdennettu ammattikorkeakouluopiskelijoille ja se liittyi keskeisesti opiskelijakulttuuriin. Neliveto vai etukeno? – hankkeen loppuraportin ovat kirjoittaneet Ruokonen ja Poikonen Elämäntapaliitosta sekä arvioinnin Lavikainen Otus ry:stä. Neliveto vai etukeno? oli ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveyden edistämisen selvitys- ja toimintahanke alkoholihaittojen vähentämiseksi. Tavoitteena oli vähentää alkoholin runsaasta käytöstä aiheutuvia terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja ja tukea opiskelijakulttuurin muutosta kohti hallitumpaa alkoholinkäyttöä. Hanke toteutettiin vuosina 2007–2009. Mukana hankkeessa olivat Elämäntapaliitto, SAMOK (Suomen ammattikorkeakouluopiskelijoiden liitto) sekä Otus ry (Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö). Hankkeen aikana järjestettiin koulutuksia, tiedottamista, materiaaleja aiheesta sekä aiheeseen liittyvä verkkoportaali Hissun Kissun. (Ruokonen & Poikonen & Lavikainen 2010.)

Hankkeen aikana opiskelijoille tarjottiin ehkäisevän päihdetyön materiaaleja ja koulutusta. Hankkeen kautta koulutettiin noin 700 opiskelija-aktiivia ja se myös tavoitti sosi- aali- ja terveystalouden toimijoita runsaasti messuilla. Hankkeen arvioitiin tavoittaneen 17 000 opiskelijaa. Hankkeen myötä alkoholinkäyttöä sekä siihen liittyviä käytäntöjä on kyseenalaistettu enemmän ja toimintatavat on kirjoitettu toimintasuunnitelmaan mm. SAMOK:ssa. Tutorkoulutuksissa on teemoja alkoholin kohtuukäytöstä ja useissa pai- koissa koulutukset ovat muuttuneet alkoholittomiksi. Alkoholin kohtuukäyttö ja alkoho- lin käytön sosiaaliset vaikutukset on alettu huomioida tapahtumien suunnittelussa. (Ruokonen & Poikonen & Lavikainen 2010.) Mielestämme tutoreilla on suuri vaikutus päihteidenkäyttöön liittyvien asenteiden muuttamisessa opiskelija-aikana. Heidän esi- merkillisellä toiminnalla voidaan vaikuttaa ennaltaehkäisevään päihdetyöhön. Päihteet- tömien tapahtumien vakiinnuttaminen osaksi opiskelijakulttuuria voisi olla yksi tutorei- den vastuualueista.

3.2 Mäyräkoirasta sikspäkkiin -hanke

Esittelemme Mäyräkoirasta sikspäkkiin – hankkeen, koska sen tarkoituksena on korkeakouluopiskelijoiden alkoholin käytön vähentäminen ja siksi hankkeeseen tutustuminen oli olennaista opinnäytetyömme osalta. Mäyräkoirasta sikspäkkiin – yhteisöterveys Hankkeen tarkoituksena oli pienentää suurkulutuksen määrää opiskelijoiden keskuudessa sekä opiskelijayhteisöjen alkoholin kulutusta kohtuukäyttöä edistävämmäksi. Hankkeen kohteena olivat vuosina 2005–2006 kaikki 140 000 tiede- ja taidealojen korkeakouluopiskelijaa. Hankkeen keskeiset toteuttajat olivat Elämäntapaliitto, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) sekä Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL). (Mikkonen & Ruokonen 2007, 5.) Kulttuurisena intressinä olivat hallittu sekä haitaton alkoholin käyttö. Tietoisuus omista juomatottumuksistaan herättää ja vahvistaa mielikuvia hallitusta alkoholinkäytöstä. Menetelmänä oli herättää keskustelua alkoholin merkityksestä opiskelijakulttuurista virittävän valistuksen taustana. (Mikkonen & Ruokonen 2007, 5.)

Terveysintressinä hankkeessa oli alkoholin ja sen terveysvaikutusten perustietojen esiintuominen. Hankkeessa tuotettiin terveysaineistoa opiskelijoiden näkökulmaa peilaten sekä suurkuluttajia ajatellen. Hankkeessa annettiin koulutusta myös mini-intervention toteuttamiseen terveydenhoitajan työssä. Yhteistyön tiivistäminen ehkäisevään päihdetyöhön liittyen eri toimijoiden välillä oli myös hankkeen tarkoituksena. Esimerkiksi terveydenhuolto oli keskeisenä yhteistyötoimijana. (Mikkonen & Ruokonen 2007, 5.)

Hankkeesta syntyi konkreettisia tuotoksia kuten bileopas, juliste, annospäiväkirja, verkkosivut sekä lehti ja testi. Opiskelijat olivat mukana toteutuksessa ja suunnittelussa. Hankkeesta tiedotettiin opiskelijoille ja materiaalia levitettiin kohderyhmälle. (Mikkonen & Ruokonen 2007, 5.) Hanke järjesti koulutusta opiskelijakunta-aktiiveille sekä sitä esiteltiin opiskelijoille suunnatussa hyvinvointitapahtumissa. (Mikkonen & Ruokonen 2007, 5.) Mielestämme on tärkeää, että hanke saavuttaisi mahdollisimman suuren joukon kohderyhmää ja hankkeen näkyvyys olisi laajaa. Erilaisten hankkeiden toteuttamisessa kiinnostuksen herättäminen voi olla haasteena, koska ne ovat hetkellisiä, eivätkä tällöin tavoita kohderyhmäänsä hankkeen aikana.

Hankkeen yhteenvedosta käy ilmi, että hanke oli onnistunut kokonaisuus. Hankkeen avulla ehkäisevä päihdetyö saatiin laajennettua terveysvalistusta monipuolisemmaksi.

Keskeisenä piirteenä hankkeessa oli yhteistyön laajeneminen sekä tasavertainen osallistuminen eri toimijoiden välillä. Kaikki hankkeen osapuolet osallistuivat toiminnan kehittämiseen. Yhteistyö ja kehitetyt käytännöt olivat keskeisenä saavutuksena hankkeessa. Tuotetun materiaalin levittäminen onnistui hyvin hankkeen aikana. (Mikkonen & Ruokonen 2007, 78.)

Hankkeen käyttämän virittävän valistuksen ohella tiedon antaminen alkoholiin liittyen on tärkeää. Hankkeen intressit tukevat toisiaan eivätkä terveys- ja kulttuuriset tekijät ole ristiriidassa keskenään. Opiskelijoiden kohdentaminen joukkona, eikä niinkään yksilöinä on hankkeen resurssien kannalta ollut tietoinen ratkaisu. Yhteisöllinen näkökulma on haasteena kun yksilöllä on loppujen lopuksi oma vastuu alkoholinkäytöstään. (Mikkonen & Ruokonen 2007, 78–79.)

Mediassa hanke näyttäytyi melko vähän. Tieto ei levinnyt juurikaan opiskelijalehtien ulkopuolelle. Hankkeen kautta selvisi, että ammattihenkilöiden koulutukselle oli tarvetta ja se koettiin hyödylliseksi. Hankkeen ajatusten juurruttaminen sekä jatkuvuus voivat olla haasteena kun opiskelija-aktiivit vaihtuvat ja yksittäisten opiskelijoiden aktiivisuus on keskeisessä roolissa. (Mikkonen & Ruokonen 2007, 79.) Keskeisenä nousi esiin tarve saada tietoa sosiaalisista taustatekijöistä, jotka vaikuttavat nuorten alkoholin käyttöön. Ehkäisevää päihdetyötä on vaikeaa tehdä pelkän tilastollisen tiedon avulla. Sosiaalisen vastuun kysymykset olivat toimiva kokonaisuus hankkeessa ja kehittämistarpeena olisi luoda ajankohtaista materiaalia alkoholista suunnattuna nuorille aikuisille. (Mikkonen & Ruokonen 2007, 80.)

Mielestämme nuorille aikuisille suunnatut hankkeet ovat hyviä, koska ne tavoittavat kohderyhmän ja niillä voidaan saada nuoret aikuiset ajattelemaan päihteiden käyttöään. Konkreettinen materiaali ja nuoria aikuisia puhutteleva esittämistapa voivat luoda uusia näkökulmia päihdekäyttäytymiseen ja siihen suhtautumiseen. Hankkeiden avulla ei varmasti tavoita kaikkia ikäryhmästä eikä niiden avulla välttämättä vähennetä alkoholin suurkulutusta, mutta niillä voidaan saada osa opiskelijoista vähentämään alkoholiannoksia tai alkoholinkäyttökertoja.

3.3 Kohtuullisesti.fi

Näimme mainoksen televisiossa Kohtuullisesti.fi – sivustosta ja selailtuamme sivustoa se vaikutti sopivalta opinnäytetyöhömme. Kohtuullisesti.fi on Internetsivusto, jossa annetaan tietoa alkoholinkäytön kohtuullisuudesta ja vastuullisesta käytöstä. Sivustolla annetaan tietoa kohtuukäytön määristä sekä pohditaan juomisen vaikutuksia niin terveyteen kuin sosiaaliseen elämään. Sivustolla on myös kilpailu, jossa voi osallistua arvontaan kirjoittamalla kohtuukäytöstä sekä laskuri, jolla voi laskea juotujen juomien kalorimäärän. Kohtuullisesti.fi tarjoaa myös tietoa paikoista, joista apua on mahdollista hakea päihteiden ongelmakäyttöön. (Kohtuullisesti.fi 2013, hakupäivä 23.4.2013.)

Mielestämme sivuston materiaali sopii hyvin nuorille ja nuorille aikuisille, koska materiaali on ajankohtaista ja nuorekkaasti tehtyä. Sivustolta on mahdollisuus katsoa videoita julkisuudenhenkilöiden suhtautumisesta alkoholiin sekä ottaa itse kantaa alkoholinkäyttöön. Sivustolla on mahdollisuus itse käyttää laskureita ja kirjoittaa mielipiteitä alkoholinkäytöstä, mikä lisää aktiivisuutta ja saa miettimään omia juomatottumuksiaan. Internetin merkitys on ehkäisevässä päihdetyössä tärkeä, sillä sivustoille on helppo mennä ja niiden kautta on mahdollista löytää tietoa ja näkökulmia omaan elämään liittyen.

4 METODOLOGINEN VIITEKEHYS

4.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää, miten päihteet näkyvät opiskelijoiden arjessa sekä osana opiskelijakulttuuria. Pohdimme, minkälaisia asenteita päihdekäyttämiseen liittyy sekä miten suhtautumista voidaan muuttaa. Tarkoituksenamme on myös selvittää ehkäisevän päihdetyön mahdollisuuksia ammattikorkeakoululaisille.

1. Miten päihteet näkyvät ammattikorkeakoululaisten arjessa ja opiskelijakulttuurissa?
2. Minkälaisia asenteita päihteisiin liittyy ja onko suhtautumista päihteisiin mahdollista muuttaa?
3. Miten ehkäisevää päihdetyötä voidaan kehittää ammattikorkeakoulussa?

4.2 Opinnäytetyömme toteuttaminen

Opinnäytetyössämme selvitämme miten ehkäisevää päihdetyötä olisi mahdollista kehittää. Haluamme selvittää ammattikorkeakoulumme opiskelijayhdistysten kautta ehkäisevän päihdetyön kehittämistarpeita. Koulumme opiskelija-alayhdistyksiä ovat sosiaalialan opiskelijayhdistys KeToSOK ry., Kemin Insinööriopiskelijat KeIO ry, terveysalan opiskelijayhdistys Ketotervey ry., sekä Tornion kaupan ja kulttuurin opiskelijayhdistys TOKKO ry. Toteutimme neljä haastattelua, joihin osallistui 3-6 opiskelija-alayhdistykseen kuuluvaa henkilöä. Yhteensä haastateltavia oli 17 henkilöä. Opiskelijayhdistykset ovat mukana opiskelijakulttuuriin liittyvissä asioissa ja sen jäsenet ovat järjestämässä suurimman osan opiskelijoille suunnatuista tapahtumista. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu, koska sen kautta on mahdollista saada monipuolisia näkökulmia ja ajatuksia ennaltaehkäisevään päihdetyöhön liittyen. Haastattelun kysymykset laadimme ennalta ja niiden kautta haastattelu eteni (Liite 1).

4.3 Teemahaastattelu

Haastattelu on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, josta tietoa kerätään ei-numeerisesti. Ennalta laaditut haastatteluteemat ovat tärkeitä, koska niiden tehtävänä on toimia ikään kuin otsikkoina käsiteltäville teemoille. Jokaisen teeman käsittely on tärkeää, jotta aiheessa pysytään. (Eskola 2007, 34–35.) Teemahaastattelun avulla tehty tutkimus tulee tehdä vaiheittain. Tutkimuksessa tulee käydä ilmi aiheen teoriaa, aikaisempia tutkimuksia, selvitystä oman työn toteuttamisesta sekä tutkimuksen tuloksia ja pohdintaa aiheesta. Tärkeää on tietynlainen juoni ja etenevä kaari tutkimuksessa. (Eskola 2007, 36.) Valitsimme teemoiksi päihteet, opiskelijakulttuuri, asenteet opiskelijatapah-tumiin ja päihteisiin liittyen, ennaltaehkäisevä päihdetyö sekä ehkäisevän päihdetyön keinot. Teemoihin liittyvä teoria tuki haastatteluissa aiheiden käsittelyä.

On tärkeää olla ennen haastattelun tekoa perillä siitä, mitä tutkii tai mihin tutkimuksella pyritään. Ne voivat muuttua ja muuttuvatkin väistämättä prosessin aikana, mutta niiden etukäteen miettiminen on edellytys haastatteluteemojen onnistumiseksi. Aihetta kannattaa lähestyä yleisestä kohti pienempiä yksityiskohtia. Tutkimusongelmien ja teorian kautta tehdyt ideoinnit auttavat teemahaastattelun tekemisessä. (Eskola 2007, 38–39.)

Olemme opinnäytetyössämme lähteneet käsittelemään aihetta teorian kautta, mikä on helpottanut laajemman käsityksen saamista. Hankkimamme teoratieto tuki haastattelukysymysten laatimista ja ohjasi teemojen muodostumisessa. Mietimme tutkimuskysymyksiä ennen haastattelujen tekemistä, joten olimme hyvin valmistautuneita haastattelutilanteisiin.

Haastattelujen tarkoituksena on luoda dialogia, ei vain kysyä kysymyksiä. Haastattelutilanteet sujuivat keskustellen ja aihetta pohtien. Haastatteluteemojen sekä haastateltavien määrä riippuu aiheesta, ja siitä kuinka paljon tietoa aiheesta tarvitaan tutkimusta varten. Noin 6-10 teemaa sekä 6-8 haastattelua sekä mahdolliset aihetta tarkentavat lisäkysymykset voivat olla käyttökelpoisia määriä haastattelun toteuttamiseksi. (Eskola 2007, 39–42.) Opinnäytetyössämme haastatelimme ammattikorkeakoulumme opiskelija-alayhdistyksiä, joita on neljä eri ryhmää. Haastattelumme osallistui 3-6 henkilöä jokaisesta opiskelija-alayhdistyksestä. Käsitelimme haastatteluissa kuusi eri teemaa. Jokaisesta teemasta esitimme 2-5 kysymystä. Tarkentavat lisäkysymykset koettiin toimiviksi haastattelun edetessä.

Haastattelujen teon jälkeen tulee ne purkaa esimerkiksi teemoittain aloittaen tärkeimmästä. Haastattelujen litterointi on aikaa vievää ja opinnäytetyössä tulee kiinnittää huomiota, etteivät haastatteluista esiin nousseet sitaatit ole liian suuressa roolissa vaan oma aktiivinen aineiston reflektointi on tärkeää. (Eskola 2007, 42–44.) Haastatteluista tulisi löytää keskeisimmät asiat eikä odottaa liikaa haastattelujen tuloksilta vaan niitä joutuu huolellisesti pohtimaan ja soveltamaan opinnäytetyöhönsä. (Eskola 2007, 43.) Teorian ja haastattelujen yhdistäminen sekä tutkimuskysymyksiin paneutuminen on tärkeää haastattelututkimuksessa. Nauhoitimme haastattelut, jonka jälkeen litteroimme ne pian haastattelutilanteiden jälkeen. Olemme etsineet aineistosta olennaiset asiat, jotka nivoutuvat yhteen tutkimuskysymysten kanssa.

4.4 Kvalitatiivinen tutkimus

Valitsimme kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen, koska halusimme saada tietoa ihmisiltä ja kuulla heidän näkemyksiään asiasta. Opinnäytetyömme menetelmä, teema-haastattelu, antaa tietoa sanallisessa muodossa ja sen analysoiminen vaatii aineiston

tulkitsemista. Hirsjärven & Remeksen & Sajavaaran (2007, 160) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tietoa saadaan kokonaisvaltaisesti ja aineiston keruumenetelmänä on luonnollinen tilanne. Tärkeänä laadullisessa tutkimuksessa pidetään keskusteluita tutkittavien kanssa ja itse näkemien havaintojen merkitystä. Aineiston analysoinnissa on keskeistä, että tutkimuksen kohteena olevat tapaukset ovat ainutlaatuisia ja tutkimuksen kohteena olevat on valittu tiettyä tarkoitusta mukaillen. Valitsimme haastattelun kohteeksi opiskelija-alayhdistykset, koska he järjestävät opiskelijatapahtumia sekä voivat kertoa omia kokemuksiaan opiskelijaelämästä.

Kvalitatiivisen tutkimuksen kautta mielenkiinto kohdistuu kielen eri piirteisiin, tekstin tarkoituksen ymmärtämiseen, säännönmukaisuuksiin sekä reflektioon eli uusien näkökulmien löytämiseen. Tutkimusta voidaankin lähestyä muun muassa kommunikaation sisällön pohtimisena, erilaisten mallien etsintänä, teemojen pohtimisena tai tapaustutkimuksen analysointina. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 161–162.) Haluamme saada opinnäytetyöhömmme mielipiteitä ja uusia näkökulmia, jonka vuoksi laadullisen tutkimuksen tekeminen oli selkeä vaihtoehto. Opiskelijoiden käyttämät sanavalinnat mietityttivät ja jouduimme pohtimaan niiden käyttöä opinnäytetyössämme. Mietimme myös teemojen sopivuutta tutkimuskysymysten kannalta.

Laadullisen aineiston analyysiin liittyy keskeisenä havaintojen pelkistys. Tutkijalla on ennalta mietitty tietty näkökulma ja aineistoa tarkastellaan tämän kautta. Aineiston analysoinnissa pyritään poimimaan tutkimuksen kannalta olennaiset tiedot eli tiedot, jotka nojaavat kysymyksenasetteluun sekä teoreettiseen viitekehykseen. Aineistoissa esille tulleiden havaintojen pelkistämisen ja yhdistelyn kautta aineistosta tulee helpommin ymmärrettävää. Havainnoille pyritään luomaan yhteinen säännönmukaisuus tai piirre. Erilaisuudet ja poikkeavuudet aineistossa limitetään kokonaisuuden kanssa yhteen ja tutkija valitsee itseä kiinnostavimmat esille tulleet tiedot. (Alasuutari 2011, 39–41.) Opinnäytetyön tekijöinä meillä oli tietty ennakkokäsitys aiheesta ja näkökulma kohdistuikin enemmän päihteiden käytön asenteiden ja näkyvyyden pohtimiseen. Yhdistimme aineistosta esiin tulleet yhteneväisyydet ja toimme esille eroavaisuuksia opinnäytetyömme tuloksissa.

4.5 Sisällönanalyysi

Opinnäytetyössämme analysoimme haastatteluja sisällön perusteella. Pohdimme sen avulla, mitä asioita kävi ilmi ja mitä haastateltavat pitivät tärkeinä. Valitsimme analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin. Pyrimme saamaan haastatteluaineistoista olennaiset tiedot esiin ja tiivistämään ne ymmärrettävään muotoon. Tarkoituksenamme on saada hyvää kokemustietoa haastatteluista, jotta ne tukisivat opinnäytetyötämme.

Sisällönanalyysi on menettelytapa, jonka avulla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentti voi olla lähes mikä tahansa kirjallinen materiaali. Tällä menetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta asiasta kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysillä kerätty aineisto saadaan järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi & Sarajärvi 105.) Sisällönanalyysillä tarkoitetaan pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 107.) Opinnäytetyössämme kuvailemme haastattelujen sisältöä sanallisesti. Teimme aineiston analyysistä taulukot teemoista ja yhdistimme vastaukset kokonaisuuksiksi. Omien muistiinpanojen tekeminen helpotti aineiston analysointia ja koontia.

Sisällönanalyysista puhuttaessa sillä voidaan tarkoittaa sisällönanalyysia ja sisällön erittelyä. Laadullisen aineiston sisällönanalyysi voidaan tehdä aineistolähtöisesti (induktiivinen), teoriaohjaavasti sekä teorialähtöisesti (deduktiivinen). Sisällönanalyysin tarkoitus on järjestää aineisto tiiviiseen muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Laadullisen aineiston analysoinnin on tarkoitus lisätä informaatioarvoa, sillä hajanaisesta aineistosta tehdään selkeämpi, jotta tutkittavasta asiasta on helpompi tehdä johtopäätöksiä. Laadullisessa aineistossa analyysia tehdään tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 109–110.) Opinnäytetyömme aineiston analyysi pohjautuu teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. Aineiston perustana on teorialausta, jonka kautta olemme laatineet teemat opinnäytetyöhön. Teoreettinen viitekehys on näkyvästi taustalla ja se ohjaa aineiston käsittelyä.

Aineistolähtöinen laadullinen analyysi jaetaan kolmeen osaan: aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 110.) Teimme taulukon teemoista ja ryhmittelim-

me vastaukset oikeiden teemojen alle. Aineistosta esille tulleet vastaukset yhdistettiin teoriaan.

Aineiston pelkistäminen tarkoittaa, että analysoitava informaatio kuten haastatteluaineisto pelkistetään siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle olennainen pois, joko tietoa tiivistämällä tai pilkkomalla osiin. Pelkistämistä ohjaa silloin tutkimustehtävä, jolloin aineistoa pelkistetään litteroimalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. (Tuomi & Sarajärvi 111.) Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä aineiston alkuperäisilmaukset käydään läpi tarkasti, ja siitä etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samanlaiset käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään sekä nimetään luokaksi sen sisältöä kuvaavalla käsitteellä. (Tuomi & Sarajärvi 112.) Aineiston ryhmittelyn jälkeen seuraa abstrahointi, jossa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Käsitteellistämisessä eli abstrahoinnissa edetään alkuperäisen informaation käyttämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 114.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistetään käsitteitä ja niistä saadaan vastaus tutkimustehtävään. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa tutkittavasta ilmiöstä edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä. Abstrahoinnissa teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan alkuperäisaineistoon uutta teoriaa muodostaessa. Tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan analyysin kaikissa vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 115.)

4.6 Opinnäytetyön eettisyys

Pohjolan (2007) artikkelissa pohditaan eettisyyttä tutkimusta tehdessä. Eettisyys on sosiaalialan työssä vastaan tuleva tärkeä asia ja myös opinnäytetyössä sen pohtiminen on ensiarvoisen tärkeää. Eettisyys tutkimuksessa merkitsee tehtyjen ratkaisujen ja niiden vaikutusten pohtimista sille todellisuudelle, jolle tutkimusta on tarkoitusta tehdä (Pohjola 2007, 12). Opinnäytetyössämme tulee pohtia sitä, miten aihe tuodaan esille ja onko se vastannut tarkoitustaan. Ei ole yhdentekevää miten johtopäätöksiin päädyttiin ja miten ne voisivat näkyä käytännössä. Opinnäytetyön irrallisuuden välttäminen olisi tärkeää pohtimalla yhteiskunnallisia vaikutuksia aiheeseen liittyen. Mielestämme opinnäyte-

työmme aihe on yhteiskunnallisesti merkittävä, sillä opiskelijat ovat tulevaisuuden yhteiskunnan rakentajia ja heidän päihdekäyttäytyminen vaikuttaa tuleviin sukupolviin.

Eettisyyden noudattamista voidaan nähdä esimerkiksi opinnäytetöiden ja muiden tutkimusten tiedon käsittelyssä. Esimerkiksi vilpillinen toiminta kopioimalla, keksimällä tai vääristämällä tutkimustuloksia voidaan törmätä tutkimuksen eettisyyteen. Piittaamattomuutta eettisyyttä kohtaan voivat olla esimerkiksi tutkimuksen huolimaton tekeminen sekä vaiheiden ja tulosten vähäinen raportointi. (Pohjola 2007, 14.) Huolellisuus ja aiheeseen aito paneutuminen näkyvät opinnäytetyössämme ja siksi esimerkiksi opinnäytetyömme teorian ja tulosten lomittaminen yhteen omia ajatuksia unohtamatta on tärkeää.

Lähteisiin viittaaminen voi olla haasteena tutkimuksessa, jonka vuoksi tulee kiinnittää tarkkaa huomiota siihen, että lähteisiin viitataan oikein ja tarkoituksenmukaisesti. Oman ja toisen tekstin erottaminen on tärkeää. Ei tulisi vain toistaa toisen sanomaa eri sanoin vaan olisi hyvä tuoda omia näkökulmia asiaan. (Pohjola 2007, 15.) Joskus tämä voi olla vaikeaa, sillä lähteen kirjoittaja on tiivistänyt asian hyvin ja uuden luominen vaatii paljon perehtymistä aiheeseen. Opinnäytetyömme aikana olemme kehittäneet näitä taitoja ja löytäneet uusia näkökulmia jo tehtyihin tutkimuksiin.

Eettisyys näkyy erityisesti sosiaalialan tutkimuksessa, sillä usein käsitellään vaikeita ja henkilökohtaisia aiheita. Näitä vaikeitakin aiheita tulee tutkia, esimerkiksi päihteiden ongelmakäyttöä, sillä niistä on hyötyä sekä vaikeiden asioiden kokijoille että yhteiskunnallisesti. Tärkeää onkin pohtia, miten asiat esittää tutkimuksessaan. Tutkijan tulisi välttää leimaamasta entisestään vaikeista asioista kärsiviä ihmisiä. Asioita tulee tarkastella elämäntilanteina ja erilaisina näkemyksinä asioihin. (Pohjola 2007, 17–18.) Omien ennakoasenteiden poisjättäminen ja tutkimuksen pitäminen mahdollisimman asioihin keskittyvänä voisivat olla mielestämme hyviä eettisyyden pohtimisen aiheita opinnäytetyössämme. Opinnäytetyössämme eettistä pohdintaa tuli esille, kun käsitelimme haastatteluaineistoa. Haastatteluista tuli esille henkilökohtaisiakin mielipiteitä ja kokemuksia päihteiden käytöstä, ja niiden käyttöä pohdimme huolellisesti.

Rehellisyys ja tutkimuksen pitäminen julkisena ovat tärkeitä eettisiä periaatteita. Tutkimukseen osallistuvien ihmisten tulee tietää olevansa osallisena tutkimuksessa. Luottamuksellisuus arkojen ja henkilökohtaisten tietojen käsittelyssä on erittäin tärkeää. Tut-

kimuksessa tuleekin muuttaa nimet ja tunnistettavuus niin ettei kenenkään yksityisyyttä loukata. Tällöin tapaustutkimusten julkaiseminen ja analysoiminen voi olla ongelmallista, sillä niistä voi välittyä liikaa tietoa, josta henkilöt ovat tunnistettavissa. (Pohjola 2007, 20–21.) Ennen haastattelujen alkua kerroimme opinnäytetyöstämme ja siitä mistä on kyse ja mitä asioita selvitämme opinnäytetyössämme. Opinnäytetyössämme huomioimme haastateltavien yksityisyyden, sillä siinä ei tule esille haastateltavien nimiä tai sukupuolta. Joillakin aloilla naisia tai miehiä voi olla vähemmistönä opiskelijoista. Kysymme lupaa haastateltavilta haastattelujen nauhoittamiseen sekä suorien lainausten käyttöön. Hävitimme nauhoitetut haastattelut aineiston kokoamisen jälkeen.

Eettiseen tutkimukseen liittyy keskeisenä osana luotettavuus. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida eri tavoin. Reliaabelius on mittaustulosten toistettavuuden arviointia. Tulosten reliaabelius näyttäytyy silloin, kun tulokset on jossain määrin yleistettävissä. Esimerkiksi jos kahden eri tutkijan näkemykset ovat yhdenmukaiset, siitä voidaan päätellä tutkimuksen reliaabelius. Tutkimuksen arviointiin liittyy myös validius eli pätevyys, jolla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä mitä ollaan mittaamassa. Tutkimuksen menetelmän tulisi olla niin tarkka, ettei virheellisiä tulkintoja synny. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 226–227.) Haastatteluja tehdessä totesimme tarkentavien kysymysten helpottavan kysymysten ymmärrettävyyttä ja saimme luotettavampia vastauksia. Huomasimme myös, että opinnäytetyömme tulokset eivät juuri poikenneet aiemmista tutkimuksista ja teorian tiedosta.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

5.1 Päihteet

Opiskelijoiden päihteidenkäyttö voi juontaa juurensa jo ennen opintoja aloitetusta päihteidenkäytöstä. Alkoholia tai muita päihteitä on voitu käyttää alaikäisenä tai täysi-ikäisyyden kynnyksellä. Syitä päihteiden käyttöön voivat olla niin yksilölliset, sosiaaliset kuin yhteiskuntaan liittyvät tekijät. Päihteiden käyttöön vaikuttavia tekijöitä tuleekin tarkastella laajasti ja tekijöiden yhteyttä ei tulisi unohtaa. (Kovanen & Leino 2006, 44.)

Ensimmäisenä teemana käsitelimme päihteitä ja niiden esiintyvyyttä opiskelijoiden arjessa ja opiskelijatapahtumissa. Haastatteluaineistostamme kävi ilmi, että päihteiden käyttö näkyy vahvasti ammattikorkeakoululaisten opiskelijoiden arjessa ja erityisesti opiskelijatapahtumissa. Alkoholinkäyttö on lisääntynyt opiskeluiden alkamisen jälkeen ja osaa opiskelijatapahtumista markkinoidaan alkoholin käytön sallimisella. Opettajat suhtautuvat pääosin myönteisesti opiskelijoiden päihteiden käyttöön. He mahdollistavat opiskelijoiden päihteiden käyttöä siirtämällä luentoja myöhäisemmäksi tapahtumien jälkeisenä päivänä. Jos opiskelijatapahtumia järjestetään keskiviikkoisin, se näkyy torstaina opiskelijoiden poissaoloina koulusta. KeIO ry:n eli Kemin Insinööriopiskelijoiden ja TOKKO ry:n eli Tornion kaupan- ja kulttuurinopiskelijoiden mukaan ammattikorkeakoulu ei kontrolloi, jos opiskelija tulee humalassa tai krapulassa kouluun.

”Yleensä eka kysymys on: ”Saako siellä ryypätä?” ”Joo.” ”No kyllä me sitten tullaan.”

– KeToSOK ry

”Se lahjontakulttuuri rasteilla, viina virtaa ku viimistä päivää.” – KeToSOK ry

”Ei täällä kukaan puhalluta aamulla ja voi tulla vähän heikommalla hapella - - mut et se mahdollistaa arjessa sen alkoholinkäytön tämmösessä kouluympäristössä - -.”

– KeIO ry

Viikolla järjestettävissä bingossa ja tietovisassa näkyy myös alkoholin käyttöä. Näissä tapahtumissa palkintona on usein drinkkilippu, jonka alkoholittomat vaihtoehdot eivät ole laajat. Lähinnä tarjolla on virvoitusjuomia. Tapahtumien aikaan juomien hinnat ravintoloissa ovat alhaisempia ja tapahtumien kilpailujen tarkoituksena on kerätä enemmän pisteitä juomalla useita alkoholiannoksia. Kuitenkin pisteitä saa myös alkoholittomalla vaihtoehdolla. Viikonloppuisin näkyy paljon humalahakuista juomista opiskelijoiden keskuudessa. Kansainvälisten opiskelijoiden mielestä Suomessa on alkoholipainotteisia tapahtumia ja he omaksuvat suomalaisten juomatottumukset nopeasti. Kansainvälisten opiskelijoiden mielestä kohtuukäyttöä pidetään hyväksyttävänä.

”Koulun jälkeen sitä kutsutaan alkoholismiksi, täällä se on normaalia.” – TOKKO ry

KeIO ry:n haastattelussa tuli esille, että alkoholia saatetaan käyttää vapaa-ajalla myös opiskelutehtävien tekemisen yhteydessä. Arjessa päihteet näkyvät myös esimerkiksi arkisin järjestettävissä bingossa ja tietovisassa, jolloin ennen niihin menoa saatetaan juoda alkoholia. KeToSOK ry:n eli sosiaalialan opiskelijayhdistyksen mielestä tulevia tapahtumia suunnitellaan usein etukäteen, esimerkiksi mitä vaatteita silloin laitetaan ylle tai mitä alkoholijuomia aikoo tapahtumaa varten ostaa.

Haastatteluissa tuli esille, että alkoholin lisäksi tupakka ja nuuska näkyvät opiskelijoiden arjessa ja tapahtumissa. Ketoterveyden ry:n eli terveystieteiden opiskelijayhdistyksen mukaan tupakointi on näkyvää koulupäivän aikana. Laittomiin päihteisiin ei juuri ollut törmätty eikä niistä ollut puhetta opiskelijoiden keskuudessa. Ainoastaan TOKKO ry:n haastattelussa tuli ilmi, että kannabiksen käyttöä on jonkin verran opiskelijoiden keskuudessa. Kannabiksen käytön kerrottiin olevan viihdekäyttöä, mutta sitä ei pidetty hyväksyttävänä opiskelijayhteisössä. Kansainvälisten opiskelijoiden mukaan huumeaineita näkyy jonkin verran opiskelijoiden keskuudessa. Riitta Hakalan (2009, 67.) mukaan huumeidenkäyttö on yleistä nuorten aikuisten keskuudessa eikä se ainoastaan koske syrjäytyneitä nuoria. Huumeaineiden viihdekäyttö ei näy päihdehuollossa, vaan niiden jo aiheutuneet haitat sekä syrjäytymiseen johtavat vaikutukset.

”Pihan perällä ravataan tiheään.” – Ketoterveyden ry

Elämykset ja kokeilunhalu kiehtoo päihteiden käytön aloittamisessa. Nuorten asenteet päihteiden käytön riskeihin ovat muuttuneet. Esimerkiksi kannabiksen haitat arvioidaan vähäiseksi. Nuorten asenteilla on vaikutusta käyttökokeilujen aloittamiseen. (Kovanen & Leino 2006, 44–45.) Yhteiskunnan muuttuminen ja vaatimustason kiristyminen voi aiheuttaa epävarmuutta ja paineita nuorelle. Näiden myötä huumeiden käyttöä saattaa ilmetä keinona irtautua arkipäivän paineista, stressistä ja ahdistuksesta. Nykyisin huumeiden tarjoamat kokemukset ovat tärkeämpiä kuin haitat, vaikka niiden vaaroista tiedetäänkin. (Kovanen & Leino 2006, 48.)

”Mikä on tosi hyvä juttu, ettei meillä oo semmosta örvellystä, että ollaan tuolla piri-päissään.” – KeToSOK ry

Haastatteluissa heräsi keskustelua Ruotsin rajan läheisyys. Sen koettiin lisäävän nuuskan käyttöä. Rajan läheisyys lisää myös mietojen alkoholijuomien kulutusta, sillä niitä on mahdollista saada Ruotsista halvemmalla. Tämän ei kuitenkaan arvioitu olevan ratkaiseva tekijä opiskelijoiden alkoholinkulutuksen kannalta.

Ystävien ja vertaisryhmän tavat ja normit vaikuttavat nuorten käyttäytymiseen. Ryhmään kuuluminen on tärkeää. Päihteiden käytön aloittamisen riskiä lisäävät kavereiden päihteiden käyttö ja myönteinen suhtautuminen päihteisiin. (Kovanen & Leino 2006, 45.) Haastattelujen mukaan päihteiden käyttö on sosiaalinen opittu tapa. Opiskelijat käyttävät päihteitä sosiaalisuuden vuoksi, hauskanpitoon sekä rentoutumistarkoituksessa. Irrottautuminen arjen stressistä ja kiireestä on päihteiden käytön taustatekijänä.

”Alkoholi on se yhistävä tekijä.” – KeIO ry

”Juo ittes mukavaksi.” – KeIO ry

”Jotkut ihmiset tarvii sen alkoholin, et voi puhua syvällisempiä.” – KeToSOK ry

Varsinkin opiskeluiden alkuvaiheessa päihteillä on merkitystä opiskelijoiden ryhmäytymisessä toisiinsa. TOKKO ry:n vastauksissa kävi ilmi, että opiskelijat tulevat usein muualta Suomesta, joten alkoholin avulla on helpompaa tutustua uusiin ihmisiin. KeToSOK ry:n mielestä Kemi koetaan tapahtumaköyhänä kaupunkina. Riitta Hakalan

(2009, 74.) mielestä yhteisöllisyys on hajonnut Kemissä ja ihmisiä yhdistää enää vain lisääntynyt alkoholinkulutus. Elämän tyhjyyttä pyritään vähentämään alkoholin käytöllä. Mäyräkoira- ja terassikulttuuri on yleistä ja se näkyy joka perjantaisena ”mäyräkoiran” ostona.

”Jos oot rankan illan viettäny jossain seuras, niin kyllä sä jäät mieleen - hyvällä tai pahalla.” – KeToSOK ry

”-- Kemissä ei oo muuta tekemistä ku ryypätä.” – KeToSOK ry

”Se on kyllä paljon asenteista kiinni, jos porukka haluaa ryhmäytyä selvin päin niin kyllä se onnistuu, mutta ku se on semmonen suomalainen mentaliteetti ja et se aatellaan et se on alkoholin voimalla.” – KeToSOK ry

5.2 Opiskelijakulttuuri

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun opiskelijayhdistykset järjestävät tapahtumia lähes kuukausittain. Tapahtumia järjestetään kausittain opiskelija-alojen kesken tai ne ovat koko ammattikorkeakoulun yhteisiä. Suurin osa tapahtumissa on päihteellisiä, mutta myös päihteettömiä tapahtumia järjestetään. Päihteellisiä tapahtumia ovat muun muassa aloittavien opiskelijoiden rastit, pikkujoulut, kurpitsakemut halloweenina, kutukarkelot ystävänpäivänä, tiputanssit pääsiäisenä sekä vappurastit. Päihteettömät tapahtumat ovat pääosin liikuntapainotteisia. Niitä ovat muun muassa lumilentis, paintball eli värikuula- peli, sähly- ja jalkapalloturnaukset.

Kansainvälisten opiskelijoiden tapahtumia ovat olleet kulttuuritapahtuma Kemissä sekä jokavuotinen Rovaniemen matka. Kansainväliset opiskelijat toivovat enemmän päihteettömiä tapahtumia. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että suomalaiset opiskelijat eivät osallistu kansainvälisten opiskelijoiden järjestämiin tapahtumiin. Kansainvälisten opiskelijoiden osallistuminen koulun yhteisiin tapahtumiin on myös vähäisempää.

Haastattelussa opiskelijat kertoivat, että päihteiden rooli opiskelijakulttuurissa on näkyvä ja sitä pidetään jopa itsestäänselvyytenä. Päihteiden ajatellaan kuuluvan olennaisena

osana opiskelijakulttuuriin. Osassa vastauksista kävi ilmi, että päihteiden rooli on liiankin näkyvä osa kulttuuria. Suuremmissa opiskelijatapahtumissa koettiin alkoholin käytön lisääntyvän ja jopa riistäytyvän käsistä osalla opiskelijoista. Pienemmissä, viikolla järjestettävissä tapahtumissa alkoholinkäyttö koetaan kohtuullisena. Aloittavat opiskelijat kokevat, että täytyy juoda alkoholia tapahtumissa, ettei jää ulkopuoliseksi muodostuvasta yhteisöstä. KeIO ry:n vastauksissa kävi ilmi, että terveys ja kohtuus tulisivat olla enemmän esillä päihteiden käytössä. Suurimmassa osassa haastatteluja ilmeni, että päihteettömiä tapahtumia tulisi olla enemmän.

Opiskelijatapahtumista suurin osa on päihteellisiä ja niissä on paljon osallistujia. Päihteettömät tapahtumat puolestaan eivät ole yhtä suosittuja, vaikka niitä toivotaan palautteissa. Haastatteluissa kerrottiin, että tapahtumat ovat joko päihteellisiä tai liikuntatapahtumia, joissa alkoholia ei käytetä. Päivällä järjestetään päihteettömiä tapahtumia, mutta niiden jälkeen on lähes aina päihteelliset jatkot. TOKKO ry:n mielestä alkoholia on turhaa kieltää kokonaan tapahtumista, sillä osa opiskelijoista käyttää päihteitä salaa muulta yhteisöltä esimerkiksi liikuntatapahtumissa.

Opiskelijat, jotka eivät käytä päihteitä, kokevat kynnyksen osallistua tapahtumiin melko suureksi, kun tietävät, että suurin osa opiskelijoista käyttää päihteitä. Toisaalta vastauksissa ilmeni, että päihdeettömiin tapahtumiin on vaikeaa osallistua, jos niitä ei ole perinteisesti järjestetty. Uusi tapahtuma tuntuu vieraalta, koska ei voi tietää mitä odottaa tapahtumalta. Kaikkien haastateltavien mielestä päihdeettömille tapahtumille on sijaa opiskelijakulttuurissa ja niistä vastaavat esimerkiksi liikuntatutorit ja kansainvälisyysvastaavat. Esimerkiksi elokuvaillat kiinnostaisivat opiskelijoita, mutta niiden järjestäminen koetaan haasteelliseksi lupien ja rahoituksen hankkimisen vuoksi.

”Kynnys pitäisi saada ylitettyä. Periaatteessa päihdeettömiä tapahtumia toivovatkin pelkäävät sitä, millaista se sitten on siellä.” – KeToSOK ry

”Mutta niissähän tuli sitten raja vastaan, koska ei pystynyt järjestämään, ei oo lupia, eikä oo rahaa maksaa niistä. Ryypätä saa missä haluaa ja miten haluaa, muttei nähtävästi saa muuten pitää hauskaa.” – KeToSOK ry

”Se pitää jotenkin markkinoida ajatus ihmisille, et ilman viinaakin voi olla hauskaa.” –
KeIO ry

”Oishan se kiva, jos sitä kulttuuria ois muutaki.” – KeIO ry

5.3 Ammattikorkeakoululaiset kohderyhmänä

Kohderyhmänä opinnäytetyössämme on ammattikorkeakoulussa opiskelevat henkilöt. Ammattikorkeakoulussa opiskelee yli 19-vuotiaita, jotka ovat suorittaneet toisen asteen opinnot. Ammattikorkeakoulussa voi opiskella sekä nuorten että aikuiskoulutuksena, joten opiskelijoiden ikäjakauma on hyvin laaja. Opiskelijat ovat myös hyvin erilaisissa elämäntilanteissa. Osa nuorista on vasta kotoa muuttaneita ja osa on perustanut oman perheen tai on hankkimassa uutta ammattia.

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa on kulttuuri-, liiketalouden-, luonnontieteiden-, sosiaali- ja terveys sekä tekniikanala (Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 2012, hakupäivä 3.12.2012). Ammattikorkeakoulussamme oli vuonna 2012 opiskelijoita 2814 henkilöä (edu.token.fi 2012, hakupäivä 22.4.2013). Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa opiskelee myös kansainvälisiä opiskelijoita eri aloilla. Ammattikorkeakoulussa on mahdollista suorittaa englanninkielisiä tutkintoja luonnontieteiden-, liiketalouden- sekä sosiaali- ja terveysalalta (Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 2012, hakupäivä 22.4.2013).

Ketoakku on Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun opiskelijakunta. KeToSOK ry, Keto-terve ry, TOKKO ry, KeIO ry ovat opiskelija-alayhdistyksiä. Alakohtaiset opiskelijayhdistykset järjestävät suurimman osan tapahtumista joko oman alan opiskelijoille tai yhdessä kaikkien yhdistysten kesken kaikille opiskelijoille. Tapahtumien määrä ja sisältö voivat vaihdella alojen välillä.

Haastatteluissa kysimme, onko ammattikorkeakoululaisille mahdollista tehdä ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Haastattelussa kävi ilmi, että tietoa ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä on mahdollista tehdä ammattikorkeakouluikäisille, mutta sen vaikutusta epäillään. Toisaalta sen koetaan olevan jo myöhäistä. Vastuun koetaan olevan tässä iässä

opiskelijalla itsellä ja tieto ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä on saatu jo aiemmin muualta. Ammattikorkeakoulussa opiskelusta on käsitys, että päihteitä käytetään vapaa-ajalla.

”Ei meille ole annettu, niin ei voi tietää mitä se on..” – KeIO ry

”Ihmiset ryyppää, jos ryyppää tai sitten ei.” – TOKKO ry

Ketoterveyden ry:n mukaan opiskeluaikana ennaltaehkäisevästä päihdetyötä sivuutetaan opinnoissa lähes koko ajan ja silti opiskelijat käyttävät päihteitä, vaikka riskit tiedetään. Kohtuukäytön rajoja voisi tuoda enemmän esille. Valistusta alkoholin haitoista terveyteen ei niinkään toivota, sillä nuorten aikuisten koetaan olevan terveystietoisia. Luentoja aiheesta opiskelijoita ei enää saisi kuuntelemaan.

Kansainvälisten opiskelijoiden mielestä ennaltaehkäisevää päihdetyötä on mahdollista tehdä ammattikorkeakoululaisille. Ennaltaehkäisevää työtä tehdään melko vähän tällä hetkellä. Heidän mielestään liiallisella päihteiden käytöllä on vaikutusta opiskeluiden jälkeiseen elämään. Kansainväliset opiskelijat kokivat, että toiminnallisuuden lisäksi saisi olla tiedollista asiaa, jotta esimerkiksi lainsäädäntö tulisi tutummaksi.

Alkoholinkäytön tarkastelu opiskelijoiden parissa on merkittävää, koska korkeakouluopiskelijat ovat osana rakentamassa yhteiskunnan toimintaa ja siirtyvät opintojen jälkeen työelämään. Opiskelijoiden alkoholinkäyttö on merkittävää myös yleisesti väestön terveyden näkökulmasta (Mikkonen & Ruokonen 2007, 14.) Haastattelussa keskustelua syntyi opintojen jälkeisen elämän päihdekäyttäytymisestä. Opiskeluajan päihteidenkäytön koetaan muuttuvan opintojen jälkeen. Päihteillä ei ole samanlainen rooli enää, sillä opiskeluajan koetaan mahdollistavan päihteiden käytön. Opiskelu aika nähdään nuoruusvuosien loppuna ja niistä otetaan vielä kaikki irti. Juhlituksen todettiin vähenevän opiskeluiden edetessä. Haastattelussa huomioitiin, että tutustutaan päihteiden avulla myöhemmissäkin elämän vaiheissa, esimerkiksi työpaikan pikkujouluissa sekä uusien työntekijöiden tutustumisilloissa.

”Silloin ko on kivaa, niin juodaan...” – KeToSOK ry

Liiallisella alkoholinkäytöllä on monenlaisia vaikutuksia elämään. Esimerkiksi sosiaaliset ja taloudelliset ongelmat, opiskeluiden pitkittyminen tai jopa keskeytyminen voivat olla haittavaikutuksena liiallisesta alkoholin käytöstä. Erilaiset terveysongelmat sekä hallitsemattoman käyttäytymisen seuraukset voivat tulla esiin alkoholin suurkäytön kautta. (Mikkonen & Ruokonen 2007, 14.) Opiskelijoiden alkoholinkäyttö voi myös aiheuttaa väkivaltaisuutta tai sille altistumista sekä juomisesta aiheutuvaa psyykkistä pahoinvointia.

Haastattelussa tuli esille, että liiallisella päihteiden käytöllä todettiin olevan vaikutusta. Päihteiden käytön uskotaan jäävän tavaksi, jos opiskeluaikana on ollut kova päihteidenkäyttäjä. Opiskeluaikana lisääntyntä päihteiden käyttöä voi olla hankala lopettaa. Jos ongelma jo on, sen ei koeta muuttuvan opiskeluiden jälkeenkään. KeToSOK ry:n vastauksissa tuli myös esille alan tuoma päihdetietoisuus, jolloin riskinä voi opiskelija ajatella ”ei minusta tule alkoholista, koska olen sosionomi” tai ”tiedän, mitä tulee tehdä, jos päihteidenkäyttö lisääntyy”.

Haastattelussa todettiin, että opiskelijaelämä on viimeinen mahdollisuus juhlia ja pitää hauskaa ennen työelämään siirtymistä. Työllistymisen jälkeen otetaan vastuuta itsestä ja tekemisistään. Useassa vastauksessa tuli esille tulevan työn vaikutus ja halun edetä työssään, jolloin päihteet jäävät taka-alalle. Ketoterveyden ry. mainitsi tulevan työn olevan vuorotyötä, joka voi vaikuttaa päihteiden käyttöön vähentävästi. KeIO ry:n mielestä tuleva esimiesasema työssä vähentää päihteiden käyttöä, koska silloin tulee olla esimerkillinen alaisilleen. Riitta Hakalan (2009, 60.) mukaan erityisesti kemiläisten miesten arjessa korostuu työn merkitys, kun säädellään alkoholin käyttöä.

”Siellä työelämässä ei oo mahdollista käyttää arkisin. Töissä pitää tehdä jotain, koulussa ei.” – KeIO ry

Opiskeluiden keskeytyminen päihteiden takia otettiin puheeksi haastatteluissa. Haastatteluiden mukaan päihteiden käyttö ei ole vaikuttanut opintojen keskeytymiseen Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa yksittäisiä tapauksia lukuun ottamatta. Tenttien siirtäminen sekä kursseilta putoaminen saattoi niinkin olla päihteiden käytön syytä.

Kysyttäessä eroa opiskelijatapahtumista sekä niihin liittyvästä päihteiden käytöstä ammattikorkeakoulun ja muun koulun, esimerkiksi yliopiston välillä, vastaukset olivat yksimielisiä. Yliopistossa ajatellaan olevan päihteellisiä tapahtumia enemmän. Yliopistossa se on myös mahdollista, sillä siellä opiskeluun ei ole läsnäolopakkoa ja kurssit suoritetaan tenttimällä. Tapahtumien tarjontaa on enemmän ja se on myös monipuolista. Yliopistokaupungit ovat asukasluvultaan suurempia, joten se luo enemmän mahdollisuuksia järjestää erilaisia tapahtumia. Kemissä ei ole yliopistoa, joten ammattikorkeakoulu vastaa opiskelijatapahtumista.

Haastatteluissa tuli ilmi, että täällä on enemmän alkoholillisia tapahtumia verrattuna etelän ammattikorkeakouluihin. Silti haastatteluissa todettiin, että Kemi-Tornio – alueen tapahtumat ovat muuttuneet rauhallisemmiksi eikä ”örveltämistä” esiinny niin paljoa. Muihin kouluihin tilannetta verrattiin vähän, ainoastaan Ketoterveyden ry:n haastattelussa tuli esille ammattiohio-opiskelijoiden alaikäisyys, joten täällä päihteiden käyttö on siltä osin hyväksyttävämpää, koska kaikki ovat täysi-ikäisiä.

5.4 Asenteet opiskelijatapahtumia ja päihteitä kohtaan

Haastatteluissa kysimme suhtautumista opiskelijatapahtumiin ja päihteiden käyttöön opiskeluaikana. Vastauksissa tuli esille, että opiskelijatapahtumiin suhtaudutaan pääosin myönteisesti. Tapahtumiin osallistuminen auttaa pääsemään pois kouluympäristöstä ja tutustumaan opiskelukavereihin. Tapahtumiin osallistujat ovat usein mukana päihteellisissä ja päihteettömissä tapahtumissa. Opiskelijatapahtumiin suhtaudutaan myös passiivisesti, sillä osa opiskelijoista ei osallistu ollenkaan tapahtumiin, tapahtumien luonteesta riippumatta. Osa opiskelijoista kulkee päivittäin toiselta paikkakunnalta opiskelemaan, ja eivät tämän vuoksi osallistu tapahtumiin. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu on suhteellisen pieni koulu, mutta tapahtumia järjestetään aktiivisesti. Opiskelijatapahtumat voivat toimia koulun mainoksena, sillä kouluun hakeutuva on saattanut nähdä tai kuulla tapahtumista, jonka vuoksi mielenkiinto koulua kohtaan voi kasvaa.

Opiskelijatapahtumiin suhtaudutaan odottavasti ja niistä puhutaan ennen tapahtumaa. Jos tapahtuma on onnistunut, se saa kehuja ja siitä puhutaan, mutta tapahtuman epäonnistumiset puhuttavat myös opiskelijoita. Joistakin tapahtumista riittää puhuttavaa pit-

käksi aikaa, etenkin jos örveltäminen on ollut näkyvää. Onnistuneet tapahtumat saavat opiskelijat lähtemään myös tuleviin tapahtumiin. Myös onnistuneet päihteettömät tapahtumat voivat lisätä niiden järjestämistä uudelleen.

Ennakoasenteet päihteettömiä tapahtumia kohtaan nousivat esille haastatteluissa. Usein ennen tapahtumia ollaan kiinnostuneita siitä, minkälaisesta tapahtumasta on kyse. Tutummaksi koetaan päihteet salliva tapahtuma.

Haastatteluissa tuli esille, että suhtautuminen opiskelijaan, joka ei käytä päihteitä vaihtelee opiskelijoiden keskuudessa. Päihteellisiin tapahtumiin osallistuminen selvin päin herättää ihmettelyä, kunnioitusta tai siihen suhtaudutaan neutraalisti. Osa voi kokea painostusta tai juomiseen houkuttelemista muiden opiskelijoiden taholta. Ammattikorkeakoululaiset nähdään kuitenkin joukkona erilaisia ja eri-ikäisiä ihmisiä, joista kaikki eivät käytä päihteitä.

”Selvin päin baariin meno. Mitä ihmettä?” – KeToSOK ry

*”Mutta kyllä sosiaalialalla on helpompi sanoa ei. Sen ainakin huomaa, että se ei oo niio
outo asia meille, että joukossa on joku joka ei juo.” – KeToSOK ry*

On jokaisen oma valinta juoko alkoholia vai ei. Juomattomuuttaan joutuu kuitenkin selittelemään toisille ja siihen haetaan erityistä syytä. Haastatteluissa kävi ilmi, että juomattomuutta haetaan absolutismista, uskonnollisista syistä, raskaudesta tai lääkekuurista johtuvaksi. Opiskelijat kokivat, että päästäkseen porukkaan mukaan, voi joutua tekemään enemmän työtä, jos ei käytä alkoholia. Muut voivat ajatella päihteetöntä opiskelijaa tylsäksi, mutta osallistumista tapahtumiin selvin päin pidetään kunnioitusta herättävänä. Tapahtumissa selvin päin olevat otetaan kuitenkin hyvin porukkaan mukaan ja heidän toivotaan osallistuvan aktiivisemmin toimintaan.

Opiskelijat, jotka eivät käytä päihteitä, huomioidaan tapahtumissa tarjoamalla alkoholiton vaihtoehto, mutta esimerkiksi alkoholittonta boolia ei ole tarjolla. Tapahtumissa on tarjolla kaikille jotain esimerkiksi virvoitusjuomia ja pientä naposteltavaa. Baarissa on mahdollista ostaa myös virvoitusjuomia, mutta esimerkiksi alkoholittomia drinkkejä ei ole. Opiskelijoille, jotka eivät käytä päihteitä, vaihtoehtoja koetaan olevan vähän, mutta

siihen ei ollut suurta tarvetta tapahtuman järjestäjien osalta. Tapahtumissa järjestetään usein muuta ohjelmaa esimerkiksi musiikkia, joita voi tulla kuuntelemaan, vaikka ei juo alkoholia.

”Me alkoholittomat ollaan vähemmistö.” – KeToSOK ry

”Vesihana on ollut.” – KeIO ry

”Ihmisen oma ongelma, jos on niin ehdoton, ettei voi tulla kattoon bändiä, ko muut juo.” – TOKKO ry

Kansainväliset opiskelijat toivat esille, että alkoholiton vaihtoehto on mahdollistettava joka tapahtumassa ja päihteettömiä tapahtumia tulisi järjestää paljon nykyistä enemmän. Kansainväliset opiskelijat järjestävät tapahtumat itse ja niissä on usein ruokatarjoilua sekä eri kulttuurien järjestämää ohjelmaa.

5.5 Ennaltaehkäisevä päihdetyö

Ennaltaehkäisevän päihdetyön tarpeellisuus jakoi vastaajiemme mielipiteet. Osa vastauksista piti ennaltaehkäisevää päihdetyötä tarpeellisena. Osassa vastauksista mietittiin, onko siitä hyötyä? Pohdintaa herättivät myös tavat, jolla ennaltaehkäisevää päihdetyötä toteutettaisiin ja mikä toimisi ja mikä ei. Ketoterveyden ry. koki heidän opiskeluiden käsittelevän paljon ennaltaehkäisevää päihdetyötä, joten sitä ei katsottu tarpeelliseksi enää lisäävän, ainakaan tiedollista puolta.

”On tarvetta, aina, ei se ainakaan hallaa tee.” – KeToSOK ry

”Jos laitetaan sähköpostissa kohtuukäytön rajat, ei toimi...” – KeIO ry

Virittävän valistuksen tarkoituksena on herättää ihmisessä erilaisia reaktioita, ajatuksia, oivalluksia sekä saada aikaan keskusteluja yksilö- ja ryhmätasolla. Tärkeää ovat myös erilaiset kirjoitukset, kommentit sekä jatkokehittelyt mediassa. Pienikin kulttuurinen muutos nähdään hyvänä, vaikka yksilöiden käyttäytymiseen ei pysty vaikuttamaan vä-

littömästi. Yleinen mielipide on keskeisenä yksilön käyttäytymisen muutoksessa. (Soikeli & Salasuo & Puuronen & Piispa 2011, 46, hakupäivä 23.5.2013.) Säännöllisin väliajoin olisi tärkeää järjestää ehkäisevän päihdetyön tapahtumia, jolloin mielenkiinto asiaa kohtaan säilyisi (Työkalupakki.net, 2013, hakupäivä 23.5.2013).

Osassa vastauksista todettiin ennaltaehkäisevän päihdetyön olevan jo myöhäistä tässä vaiheessa, eikä sitä koettu ollenkaan tarpeelliseksi. Ammattikorkeakoululaiset ovat täysi-ikäisiä, joten se mahdollistaa alkoholin käytön. Oivallusten katsotaan tulevan jo itseltä. Ennaltaehkäisevän päihdetyön koettiin kohdistuvan vain pieneen osaan opiskelijoita. Pohdintaa herätti opiskelijoiden jakautuminen niihin, jotka käyvät tapahtumissa ja niihin, jotka eivät käy missään ja ovat yksin kotona. Huolen aihetta herätti enemmän ne, jotka eivät käy missään, koska heistä ei tiedä, kuinka paljon he päihteitä käyttävät.

*”Ennaltaehkäisevän tarkoitus on se, että estetään ongelmia.
En ole nähnyt ongelmia, joten en näe työlle tarvetta.” – KeIO ry*

Haastatteluiden vastauksissa tuli esille, ettei ennaltaehkäisevää päihdetyötä tehdä lähes ollenkaan tai hyvin vähän ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulussa siihen ei enää keskitytä niin paljon, vaan opiskelijoiden oletetaan tietävän riittävästi päihteistä. TOKKO ry:n vastauksista ilmeni, että ennaltaehkäisevää päihdetyötä on vähän, mutta sille ei myöskään nähdä sijaa tai tarvetta.

” ”Näkyykö teillä hyvinvointiviikon toiminta?” ”Mikä se on?” – KeIO ry

*” ”Onko silloin hyvinvointiviikolla mitään päihdevalistusta?”
”No oli se pöytäjuttu tuossa aulussa.” ”Pöytä, jossa kukaan ei käynyt.” – KeToSOK ry*

Koulun päihdeohjelmasta ei juurikaan tiedetty. Siitä on ollut vähäisesti puhetta, mutta sitä ei ole tarkemmin käyty läpi. KeToSOK ry:n vastauksissa tuli esille, että olisi hyvä tietää mitä tehdä ongelmatilanteissa. Opiskelijoille tulisi tuoda selvemmin esille se, kenelle voi mennä juttelemaan ja mistä heidät löytää. Keskustelua herättivät opettajien, koulukuraattorin ja terveydenhoitajien rooli ennaltaehkäisevässä päihdetyössä.

”En ees tienny, että semmonen on.” – TOKKO ry

Hops-keskustelut (henkilökohtainen opintosuunnitelma) opettajien kanssa olivat vähäisiä jokaisessa haastatteluryhmässä. Keskustelut eivät olleet joko pakollisia tai ne olivat koko opiskelijaryhmälle suunnattuja. Keskustelujen aiheena oli opintojen eteneminen. Suurimmassa osassa vastauksia opettajat tuntuivat kaukaisilta, joille henkilökohtaisista asioista ei menisi juttelemaan. Tutoropettajakin oli jäänyt vieraammaksi. Ainoastaan TOKKO ry:n vastauksissa ilmeni, ettei opettajien ja opiskelijoiden välillä ollut kuilua.

Opettajilla koetaan olevan myös mahdollisuuksia vaikuttaa opiskelijoiden päihdekäyttämiseen. Oman ryhmän tutoropettajan tulisi ottaa vastuuta kysyäkseen päihteiden käytöstä HOPS-keskusteluissa. HOPS-keskusteluissa tulisi tuoda esille auttamistahoja, joista apua on mahdollista saada päihteiden ongelmakäyttöön. Kontrollioivampi ote opiskelijoiden päihdekäyttäytymiseen nähtiin KeToSOK ry:n vastauksissa yhtenä keinona ennaltaehkäisevään päihdetyöhön. Ketoterveyden ry:n opiskelijoilta tuli ideana, että opettajat voisivat vetää ehkäisevän päihdetyön toimintaa opiskelijoiden parissa. Esimerkiksi erilaisten toiminnallisten tapauksertomusten ratkaiseminen voisi olla tehokas keino osallistaa opiskelijoita ennaltaehkäisevään päihdetyöhön.

Koulukuraattorin koettiin olevan kaukainen, koska hän ei ole samassa rakennuksessa ja hänet tavataan harvoin. Hänelle ei menisi omista asioista kertomaan. Kuraattorin kohdalla keskustelua herätti ajatus, josko hän olisi joskus samassa tilassa ja hänen kanssaan voisi mennä juttelemaan, ilman sen tarkempaa suunnittelua tai ajanvarausta. TOKKO ry:n vastauksessa ilmeni kuraattorin pitämät tunnit, joissa käsiteltiin enemmänkin ennaltaehkäisevää päihdetyötä.

Terveystieteiden koettiin myös olevan vaikeasti tavoitettavissa. Terveystieteen vastaanotto toisessa rakennuksessa vaikutti paljon siihen, että hän tuntui vieraalta ja hänelle ei kertoisi asioistaan. Vastauksissa ilmeni, että terveystietäjälle kaunistellaan juomisen määrää. Terveystieteen palvelu koettiin pinnallisena. Terveystietäjällä on aamulla kaksi tuntia aikaa ajanvaraamattomille, mutta pohdintaa herätti, kuka sinne silloin menee? Muutoin terveystietäjälle on jonoa ja hän ohjaa opiskelijan eteenpäin. TOKKO ry:n vastauksissa ilmeni uusi tapa valistaa nuoria, lisäämällä wc-tiloihin tietoa raskaudenehkäisystä sekä sukupuolitaudeista. Sen koettiin olevan ajatuksia herättävä tapa, mutta samalla mietittiin myös kohderyhmän ikää.

”Terkka kyseli, mut sillehän vastaa vähemmän, ko ei jaksu kuunnella enää sitä.

Sen on kuullu niin monesti.” – TOKKO ry

Ennaltaehkäisevä päihdetyö ja sen toteuttaminen jakoi mielipiteitä. Osa piti toiminnallisella päihdetyöllä olevan enemmän vaikutusta kuin valistuksella; vaikka päihdetyöstä ja päihteistä puhutaan ja riskit tiedetään, se ei vaikuta päihteettömyyteen. Haastattelussa myös todettiin, että päihteiden käyttö kuuluu tähän ikään, vaikkei olisi opiskelemassa. Vaikutusta on myös kaveriporukalla.

”Kyllä, vaikka en tiiä onko siitä hyötyä.” – KeIO ry

”Riippuu, miten toteutettu.” – Ketotervey ry

”Hankala arvioida paljon vaikuttaa, kun ei sitä ennen ole ollut.” – KeIO ry

Opiskelijat itse ja heidän tekemät valinnat nousivat keskeisiksi haastatteluissa, mutta alayhdistysten hallitukset, opiskelijatutorit sekä opettajat nähtiin myös tärkeinä vaikuttamismahdollisuuksina päihdetyön kehittämiseksi. Opiskelijoista muodostuvilla hallituksilla sekä tutoreilla nähtiin olevan valtaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa ennaltaehkäisevään päihdetyöhön. Aihe koettiin ajankohtaiseksi ja päihteettömistä tapahtumista aiottiin keskustella tulevissa kokouksissa. Opiskelijatutorit voisivat myös enemmän ottaa esille päihteettömyyttä ja kertoa siitä luokissa aloittaville opiskelijoille. Ideoiden jatkuvuus herätti keskustelua haastatteluissa ja sitä pidettiin tärkeänä. Ideana tuli, että opiskelija-alayhdistyksissä tulisi kehittää päihteettömien tapahtumien jatkuvuutta kirjaamalla ne ylös toimintasuunnitelmiin.

”Vähän kumottas sitä käsitystä, ettei tarvi ryypätä, ei valistusta vaan että voi mennä selvinpäinki tapahtumiin.” – KeToSOK ry

5.6 Ennaltaehkäisevän päihdetyön keinot

Haastateltavien mukaan ennaltaehkäisevän päihdetyön menetelmien tulisi olla toiminnallisia, jotta niistä olisi hyötyä. Tiedollisten menetelmien ei katsota olevan hyödyllisiä enää ammattikorkeakouluikäisille. Alempana olemme koonneet taulukkoon ennaltaehkäisevän päihdetyön keinoja, joiden vaikuttavuutta olemme vertailleet vastausten perusteella (Taulukko 1). Esimerkiksi pysäyttävät kuvat eivät ole kovin uskottavia, koska niitä on ollut valistuskeinona alakoulusta lähtien.

Vastauksissa tuli esille, että päihteettömällä tapahtumilla ja liikuntatapahtumilla voidaan antaa mahdollisuuksia tehdä muutakin kuin juoda alkoholia. Päihteettömän toiminnan tulisi olla sellaista, ettei sitä leimata tietoisesti päihteettömäksi vaan opiskelijat huomaisivat itse, että alkoholin käyttö ei ole välttämätöntä hauskanpitoon. Tärkeää on opiskelijoiden oma oivallus siitä, että voi itse valita päihteettömän vaihtoehdon. Kieltäminen ja päihteettömien tapahtumien korostaminen eivät välttämättä ole tehokkaita keinoja. Tapahtumien järjestäjien mielestä on turhauttavaa ja hankalaa keksiä päihteettömiä tapahtumia. Ideaksi ehdotettiin, että ne, jotka eivät käytä päihteitä, voisivat itse järjestää päihteettömiä tapahtumia aktiivisemmin.

Haastatteluissa tuli paljon ideoita ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi. Yhtenä ideana ovat terveystarkastukset kaikille opiskelijoille, joissa kaikille tehtäisiin AUDIT-testi alkoholinkäyttöön liittyen. Alakohtaiset erot ehkäisevässä päihdetyössä tulisi ottaa huomioon. Sosiaali- ja terveystieteiden päihdetyötä opiskellaan ja siitä on enemmän tietoa kuin tekniikan ja kulttuurin aloilla.

Ideana esitettiin, että päihdetyön kurssin yhteyteen voisi lisätä keskustelun tai haastattelun, jossa käsitellään omaa päihdekäyttäytymistä. Ketoterveyden ry:n haastatteluissa ehdotuksena tulivat vierailut päihteiden vieroitushoitopaikkaan, joka antaisi näkökulmaa päihteisiin ja niiden haittavaikutuksiin. Oman ikäisen päihderiippuvaisen näkeminen voisi herättää enemmän ajatuksia.

Hyvinvointiviikko tai ehkäisevän päihdetyön päivä nousivat esille haastatteluissa. Hyvinvointiviikko, jossa yhtenä osana oli ehkäisevä päihdetyö, oli osalle haastatelluista tuntematon. Ketoterveyden ry:n opiskelijoilla on koululla hyvinvointipysäkki, jossa opiskelijat tekevät terveyteen liittyviä mittauksia ja antavat neuvontaa. Ideana haastatteluissa

tuli, että hyvinvointipysäkin yhteyteen voisi liittää ehkäisevän päihdetyön pisteen, jossa saisi tietoa ja voisi pohtia omaa suhtautumista päihteisiin.

Ketoterveyden ry:n ideana tuli myös toiminnallinen menetelmä, jossa annettaisiin pohdittavaksi tapauskertomus, joka liittyisi toisen opiskelijan alkoholin liikkakäyttöön. Tapauskertomusta tulisi pohtia toiminnan kannalta eli miten tapahtumaan suhtautuisi ja mitä tilanteessa tekisi. Mielestämme tämä saisi opiskelijat miettimään suhtautumista omaan ja toisten juomiseen.

Ehkäisevän päihdetyön ideana KeToSOK ry:n haastattelussa tuli esille, että naisia voisi säikäyttää alkoholin kalorimäärien esille tuominen näkyvästi tai miehille impotenssivaikutusten korostaminen. Valistusbussi, joita usein esitellään lapsille ja nuorille tuli ehdotuksena myös nuorille aikuisille suunnattuna. Koulujen taulutelevisioihin voisi laittaa pysäyttäviä tiedotteita tai kuvia päihteisiin liittyen.

5.7 Talukko 1. Ennaltaehkäisevän päihdetyön keinoja

Päihitteettömät tapahtumat (olemassa olevat)		Tiedolliset	Toiminnalliset
<p>Karting</p> <p>Paintball</p> <p>Sähly- ja jalkapallo- turnaukset</p> <p>Winter Classic- talviurheilu- tapahtuma</p> <p>Kouluilla omat pie- nemmät tapahtumat, päivällä arkisin</p> <p>Valopiilo</p> <p>Kv-tapahtumat</p>	<p>Kyllä</p>	<p>Kysely opiskelijoille, millaisia päihitteettömiä tapahtumia voisi olla</p> <p>Hyvinvointiviikon yhteyteen päihitteetömyys-teema</p> <p>Päihdepäivä/-viikko (Ennaltaehkäisevään päihdetyöhön panostetaan)</p> <p>Kohtuullisen käytön rajojen esille tuominen (terveys ja kohtuus esille)</p> <p>Koulun mainostelevisioon/seinille mainoksia ”Juotko liikaa?”</p> <p>Tuoda enemmän esille päihitteiden vaikutusta ulkonäköön ja terveyteen</p> <p>Tutorit antavat tietoa</p> <p>Terveysalan Hyvinvointipysäkin yhteyteen ehkäisevän päihdetyön piste</p>	<p>Liikunta- ja ulkoilu-tapahtumat</p> <p>Peli-illat/-tapahtumat</p> <p>Elokuva-illat</p> <p>Case -tapaukset</p> <p>Vierailu päihdekuntoutus-yksikköön</p> <p>Sinkku-illat ja tanssikurssit</p> <p>Tapahtumiin opettajat mukaan – vähentää juomista?</p> <p>Tärkeät luennot tapahtumien jälkeisenä päivänä</p> <p>ValistusBussi</p> <p>Opinnoissa mielipiteitä herättävät haastattelut/ keskustelut päihitteiden käytöstä</p> <p>HOPS-keskusteluissa päihitteiden käytön puheeksi ottaminen</p> <p>Terveystarkastukset</p> <p>AUDIT-testi</p> <p>Tutorit järjestävät toimintaa</p>
	<p>Ei</p>	<p>Luento Shokkikuvat Sähköposti</p>	

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli saada selville, miten päihteet näkyvät ammattikorkeakoululaisten arjessa sekä tapahtumissa. Päihteillä on merkittävä vaikutus opiskelijoiden elämässä ja niiden rooli on korostunut opiskeluiden aikana. Päihteiden käyttö näytetään niin arkena kuin erilaisissa tapahtumissa. Alkoholi on yleisin päihde, jota käytetään tapahtumissa. Tupakka ja nuuska näkyvät opiskelijoiden arjessa. Laittomat päihteet eivät näydy laajasti opiskelijoiden keskuudessa, mutta kannabista esiintyy joissakin opiskelijapiireissä. Päihteitä käytetään sosiaalisuuden, hauskanpidon ja rentoutumisen yhteydessä.

Opiskelijatapahtumia järjestetään usein ja niistä suurin osa on päihteellisiä tapahtumia. Päihteiden rooli on näkyvä opiskelijakulttuurissa ja päihteiden käyttöä pidetään jopa itsestään selvänä. Opiskelijat kokevat, että suuremmissa tapahtumissa päihteiden käyttö on näkyvämpää kuin pienemmissä, joissa päihteiden käyttöä pidetään kohtuullisena. Aloittavat opiskelijat kokevat, että päihteitä täytyy käyttää uuteen ryhmään tutustuessa. Päihteelliset tapahtumat ovat suosittuja ja ne keräävät paljon osallistujia. Päihteettömät tapahtumat eivät ole yhtä suosittuja ja ne ovat yleensä liikuntatapahtumia. Päihteettömille tapahtumille on kuitenkin sijaa ja niitä järjestävät opiskelijatutorit.

Ammattikorkeakoululaisille on mahdollista tehdä ehkäisevää päihdetyötä, mutta sen vaikutusta epäillään. Valistuksen koetaan tulevan liian myöhään ja vastuun nähdään olevan opiskelijalla itsellä. Eri opiskelija-aloilla suhtautuminen ennaltaehkäisevään päihdetyöhön vaihtelee, sillä sosiaali- ja terveysalalla tietoa päihdetyöstä tulee enemmän. Opiskeluiden jälkeiseen elämään päihteillä koetaan olevan vähäisempi merkitys, sillä työelämä rajoittaa päihteiden käyttöä. Esimerkiksi vuorotyön ja esimiesaseman koetaan hillitsevän päihteiden käyttöä. Liiallinen päihteiden käyttö opiskeluaikana lisää riskiä päihteiden ongelmakäyttöön tulevaisuudessa. Opiskeluiden keskeytyminen päihteiden takia on vähäistä, yksittäisiä tapauksia lukuun ottamatta.

Selvitimme opinnäytetyössämme päihteisiin liittyviä asenteita ja mahdollisuutta muuttaa päihteisiin suhtautumista. Suhtautuminen opiskelijatapahtumiin on myönteistä ja niillä on merkitystä ryhmäytymisessä sekä arjesta irrottautumisessa. Opiskelijat, jotka osallistuvat päihteellisiin tapahtumiin ovat aktiivisia muidenkin tapahtumien osallistu-

ja. Ennakoasenteet päihteettömiä tapahtumia kohtaan ovat yleisiä. Suhtautuminen opiskelijoihin, jotka eivät käytä päihteitä vaihtelee. Juomattomuuteen haetaan erityistä syytä tai sitä pidetään kunnioitettavana. Opiskelijat, jotka eivät käytä päihteitä huomioidaan tarjoamalla alkoholiton vaihtoehto, naposteltavaa ja erilaista ohjelmaa.

Ennaltaehkäisevä päihdetyö koetaan tarpeellisena, mutta sen vaikutusta epäillään. Ennaltaehkäisevän päihdetyön toteuttamistavat koetaan merkityksellisenä. Ammattikorkeakoulussamme tehdään vähän tai ei ollenkaan ehkäisevää päihdetyötä. Koulun päihdeohjelmasta ei ollut juurikaan tietoa. Opettajat, terveydenhoitaja ja koulukuraattori tuntuivat kaukaisilta, eikä heille tulisi kerrottua omista asioista.

Kartoitimme myös, miten ehkäisevää päihdetyötä voidaan kehittää ammattikorkeakoulussa. Toiminnallisuus koetaan vaikuttavaksi keinoksi ehkäisevässä päihdetyössä. Opiskelija-alayhdistysten jäsenistä koostuva hallitus, tutorit sekä opettajat nähdään tärkeinä vaikuttajina päihdetyön kehittämisessä. Ehkäisevän päihdetyön keinojen jatkuvuutta pidetään tärkeänä. Opiskelijayhdistysten vuosikertomuksiin voisi kirjata ylös toimivat ennaltaehkäisevän päihdetyön keinot sekä päihteettömät tapahtumat, jotta ne tapahtuisivat joka vuosi.

7 POHDINTA

Pidämme tärkeänä ennaltaehkäisevän työn merkitystä ja siihen tulisi panostaa nykyistä enemmän. Olemme kiinnostuneita päihdetyöstä, joten aihe oli mielenkiintoinen toteuttaa. Päihdetyö on usein korjaavaa työtä, eikä ennaltaehkäisevään työhön käytetä resursseja. Ehkäisevää päihdetyötä voi olla haasteellista tehdä, koska sen vaikutukset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä. Usein ehkäisevän päihdetyön kannattavuutta epäillään, kuten opinnäytetyössämme tuli esille.

Yhteiskunnallisesti olisi kuitenkin tärkeää keskittyä ennaltaehkäisevään työhön ennen kuin ongelman mahdollisuutta on edes olemassa. Uskomme, että ennaltaehkäisevä työ toisi säästöä yhteiskunnallisesti ja mielestämme aihe on aina ajankohtainen, koska päihteiden käyttö on näkyvää ja aiheuttaa kansanterveydellisiä haittoja. Päihteiden käytöllä on vaikutusta yksilön terveyteen ja hänen läheisiin. Sosionomin työssä keskeistä on palvelujen ja toiminnan kehittäminen. Opinnäytetyömme antoi tähän välineitä, koska pohdimme erilaisia vaihtoehtoja ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi. Kiinnostus ennaltaehkäisevää työtä kohtaan heräsi opinnäytetyömme aikana entisestään.

Osa opiskelijoista käyttää alkoholia kohtuullisesti. Mielestämme ennaltaehkäisevän päihdetyön ei ole tarkoitus lopettaa opiskelijoiden päihteiden käyttöä kokonaan vaan sen tarkoituksena olisi saada opiskelijat vähentämään päihteiden kulutusta niin kertaluonteisesti kuin pidemmällä aikavälillä. Esimerkiksi juomien määrä vaihtuisi ”mäyräkoirasta sikspäkkiin”, kuten samannimisessä hankkeessa tulee esille. Omien päihteiden käyttötottumusten pohtiminen olisi tärkeää. Opiskelijan ei tulisi tuntea itseään ulkopuoliseksi valitessaan päihteettömän vaihtoehdon.

Haastatteluiden yhteydessä tuli esille kansainvälisten opiskelijoiden näkemyksiä päihteiden käytöstä ja opiskelijakulttuurista. Meille jäi vaikutelma, että heidän tiedonsaantinsa on vähäistä suomalaisesta päihdekulttuurista sekä Suomen lainsäädännöstä. Ennaltaehkäisevän päihdetyön tulisi kattaa myös kansainväliset opiskelijat. Kansainvälistyminen on lisääntynyt myös alueellamme ja mielestämme opiskelijakulttuurimme voisi ottaa vaikutteita muilta kulttuureilta. Olisi hyvä, jos eri kulttuurit tietäisivät toisten tavoista ja voisivat oppia toinen toisiltaan esimerkiksi päihdekulttuurista.

Asenteiden muuttaminen on tärkeää, niin ettei alkoholisekoilua pidetä hauskana, vaan sen riskit ja haitat tiedostetaan. Esimerkiksi tapaturma-alttius päihtyneenä kasvaa huomattavasti. Itsestä huolehtiminen on kaiken perusta, jolloin voi ottaa vastuuta myös toisten päihdekäyttäytymisestä. Nuorena aikuisena ei välttämättä ajattele päihteiden käytön riskejä eikä esimerkiksi terveysvaikutuksia tule ajatelleeksi.

Mielestämme on huolestuttavaa, että päihteisiin suhtaudutaan niin myönteisesti. Opinnäytetyömme tuloksissa tuli esille, että päihteet koetaan myönteisenä asiana, mutta niiden ongelmakäyttöä pidetään paheksuttavana. Rajanveto hauskuuden ja örveltämisen välillä on häilyvä, ja liiallinen päihteiden käyttö tapahtumissa herättää hilpeyttä huolen sijaan. Usein voidaan ajatella, että opintojen jälkeen päihteiden käyttö vähenee huomattavasti. Kuitenkin esimerkiksi yhteisön muodostumiseen työelämässä voi kuulua päihteet kuten opiskeluaikanakin. Esimerkiksi työpaikkojen pikkujouluihin, sauna-iltoihin ja muuhun virkistystoimintaan päihteet voivat kuulua. Myös opiskeluaikana muodostuneiden kaveriporukoiden jälleennäkemiseen voi kuulua päihteet. Työelämän vaatimusten kasvaessa rentoutumiselle, hauskanpidolle ja arjesta irrottautumiselle voi olla tarvetta.

Opinnäytetyömme tuloksista ilmenee, että päihteillä on suuri merkitys opiskeluelämässä. Kiinnitimme huomiota tuloksissa yksilön omaan valinnanmahdollisuuteen päihteiden käyttöön liittyen. Vaikka opiskelijakulttuuri on melko päihdemyönteistä, ei kaikille päihteiden käyttö muodostu ongelmaksi. Ennaltaehkäisevä päihdetyö voidaankin nähdä turhana, koska vain harvalla opiskelijoista päihteiden koetaan aiheuttavan ongelmia. Ammattikorkeakoulun toimijoiden voi olla haasteellista vaikuttaa opiskelijoiden päihteiden käyttöön ja asenteisiin, koska opiskelijat ovat joukko erilaisia ihmisiä, erilaisissa elämäntilanteissa. Opiskelijan oma valinta onkin ratkaisevassa asemassa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää keinoja ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi. Teoriatietoa etsiessämme, huomasimme aiheen olevan jo usean tutkimuksen kohteena. Etenkin opiskelijakulttuuria sekä siihen liittyvää päihteidenkäyttöä on tutkittu monen eri tutkijan näkökulmasta. Opinnäytetyömme tulokset eivät poikenneet aiemmista tutkimuksista ja aiheeseen löytynyt teoriatietokaan ei riidellyt tulostemme kanssa, vaan mielestämme se tuki aineistoa. Esimerkiksi Södermanin (2011, 1.) mukaan alkoholilla on suuri rooli opiskelijaelämässä ja alkoholin käyttöön suhtaudutaan positiivisesti.

Mielestämme alkoholilla on vaikutusta opiskelijakulttuuriin, mutta sen ei tarvitsisi olla pääasia opiskelijaelämässä.

Haastatteluista saimme kattavasti tietoa ja ideoita. Ryhmäkeskustelutilanne oli antoisa ja sen koettiin helpottavan keskustelua ja mielipiteiden ilmaisua. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme ideoineet useita ennaltaehkäisevään päihdetyöhön liittyviä toimintoja. Pidimme hyvänä ideana keskusteluissa ilmennytä tutoreiden päihdekoulutusta. Heidän avullaan päihdetietoutta voisi jakaa muille opiskelijoille, niin valistuksen kuin myös toiminnallisin menetelmin. Koulutus antaisi avaimet näihin keinoihin. Koulutukseen voisivat osallistua he, joita aihe kiinnostaa ja joilla olisi innokkuutta vetää tällaista toimintaa. Totesimme opinnäytetyömme aikana, että hankkeet ovat lyhytaikaisia, jolloin toiminnan jatkuvuus voi katketa.

Opinnäytetyömme aikana huomasimme sosiaalisen median olevan hyvä keksintö yhteyden pitämiseen. Mietimme, voisiko sosiaalista mediaa hyödyntää myös valistuksessa esimerkiksi perustamalla koulukohtaisia ryhmiä tai sivustoja. Haastatteluissa ilmeni, että kaikkia sähköpostiin tulevia viestejä ei tule luettua vaan niistä lukee vain otsikon. Näin ollen sosiaalisen median avulla saattaisi ryhmän kuvausta ja sinne linkitettyjä kommentointeja selata tarkemmin ja etenkin, jos ryhmään on liittynyt useampi opiskelijakaverikin. Pohdimme myös joukkotiedotusvälineiden mahdollisuuksia ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Esimerkiksi radiossa ja televisiossa on usein mainoksia päihdekäyttäytymiseen liittyen. Tällaiset mainokset havahduttavat, mutta onko niillä vaikutusta käyttäytymiseen?

Pohdimme myös ehkäisevän päihdetyöhön liittyviä materiaaleja ja oppaita. Mielestämme nuorille aikuisille voisi olla enemmän sosiaalisiin haittoihin liittyviä kuin terveysvaikutuksiin painottuvia materiaaleja, koska terveyteen liittyvät haitat näkyvät vasta myöhemmin. Alueellisuuden korostaminen voisi olla toimiva keino, esimerkiksi materiaalissa tuotaisiin esille alueen päihde- ja tupakkatoimintaa.

Tehokkaita valistuskeinoja voisivat olla myös erilaiset kilpailut esimerkiksi tupakoinnin lopettamiseen liittyen. Niiden palkinto tulisi olla niin hyvä, että se houkuttelisi opiskelijoita osallistumaan. Kilpailuja voisi olla eri alojen tai luokkien kesken. Mietimme myös, voisiko opiskelijayhdistyksien järjestämissä tapahtumissa sekä esimerkiksi bingoissa ja

tietovisassa olla palkintona elokuvalippuja tai lippuja muihin kulttuuritapahtumiin. Myös liikuntaan liittyvät uimaliput, lahjakortit tai tarjoukset voisivat olla hyviä vaihtoehtoja palkinnoiksi.

Mietimme myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden ikää. Monet opiskelijoista ovat nuoria yksin tai parisuhteessa eläviä. Päihteellisiin tapahtumiin on helpompi osallistua tällaisessa elämänvaiheessa. Osa opiskelijoista on kuitenkin perheellisiä, joten tapahtumia voisi suunnata myös koko perheille sopiviksi. Usein tapahtumista jäävät pois he, joilla on perhe kotona. Opiskelijoiden sukupuolella ja koulutusaloilla voi olla myös vaikutusta päihteiden käyttötottumuksiin. Huomasimme haastatteluissa, että miesvaltaisilla aloilla päihteidenkäyttö on sallitumpaa ja näkyvämpää.

Opinnäytetyömme antaa alueellista näkökulmaa ennaltaehkäisevään päihdetyöhön liittyen. Opiskelijat värittävät alueemme katukuvaa ja ovat alueen tulevaisuuden kehittäjiä. Mielestämme yhteistyötä tulisi lisätä esimerkiksi kunnan toimijoiden, paikallisten yritysten sekä järjestöjen kanssa ennaltaehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi, sillä yhteistyö toisi lisää näkyvyyttä ja ennaltaehkäisevä työ saisi lisää taloudellista tukea.

Toivomme, että opinnäytetyöllämme olisi jatkuvuutta. Kartoitus ammattikorkeakoululaisille sopivista keinoista ja menetelmistä ennaltaehkäisevään päihdetyöhön on nyt tehty, joten niiden toteuttaminen olisi mahdollista jatkotutkimuksen muodossa. Ennaltaehkäisevän päihdetyön tulisi olla pysyvää, eikä niinkään hankkeiden varassa olevaa toimintaa. Opiskelijat osallistuisivat vuosittaiseen toimintaan, joka kuuluisi opintosuunnitelmaan. Joka vuosi toteutettava ennaltaehkäisevän päihdetyön tapahtuma lisäisi yhteisöllisyyttä ja takaisi toiminnan jatkuvuuden.

8 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Löysimme opinnäytetyön aiheen opinnäytetyöpankista ja kiinnostuimme siitä heti. Etsimme tietoa Internetistä sekä kirjoista ja erilaisista tutkimuksista. Tietoa aiheeseen liittyen löytyi hyvin ja löysimme monipuolisia lähteitä. Pohdimme aihetta myös meidän omasta näkökulmasta, koska olemme itse ammattikorkeakoulussa opiskelevia. Aiheeseen tutustumisen jälkeen etsimme aiemmin tehtyjä hankkeita aiheeseen liittyen. Näin saimme enemmän käsitystä menetelmistä ja miten opinnäytetyötä voisi lähteä soveltamaan meidän näköiseksi. Keräsimme teoriatietoa aiheemme pohjalle ennen menetelmän valintaa. Päätimme alussa lähestyä aihetta toiminnallisuuden kautta, mutta ajan puutteen vuoksi päädyimme tekemään haastatteluja.

Pyrimme tapaamaan opinnäytetyöprosessin aikana lähes viikoittain. Aloitimme opinnäytetyöprosessin syksyllä 2012. Aluksi tapasimme koulukuraattori Maria Sipilän, jolta idea aiheeseen tuli. Tapasimme myös ohjaavat opettajat, joiden kanssa pohdimme aihetta ja tutkimusmenetelmää.

Teemahaastattelun tekeminen muutaman henkilön ryhmälle valikoitui menetelmäksi. Teimme teemahaastattelun ammattikorkeakoulumme opiskelija-alayhdistyksille. Haastattelimme sosiaali-, terveys-, tekniikan-, kulttuuri- ja kauppa-alan opiskelijayhdistyksen hallituksen jäseniä. Haastateltavia oli kerralla 3-6 henkilöä. Laadimme haastattelukysymykset, jotka lähetimme etukäteen haastateltaville. Aikojen sopiminen oli haasteellista, mutta lopulta se onnistui hyvin.

Nauhoitimme haastattelut, sillä vastauksia kysymyksiin tuli monipuolisesti ja olisi ollut vaikeaa tehdä muistiinpanoja haastattelujen aikana. Ennen haastattelun alkua kysyimme lupaa haastatteluiden nauhoittamiseen. Kerroimme myös, että haastatteluista ei käy ilmi haastateltavien henkilöllisyys. Haastatteluiden jälkeen litteroimme haastattelut ja kävimme läpi niiden tuloksia. Litterointi oli aikaa vievää, mutta huomasimme kuinka paljon haastatteluista tuli hyviä kommentteja ja ideoita aiheeseen liittyen.

Menetelmänä teemahaastattelu oli hyvä ja mielenkiintoinen kokemus, koska saimme erilaisia vastauksia ja mielipiteitä aiheesta. Haastatteluja oli mukava tehdä, koska kuullimme eri opiskelualojen näkemyksiä aiheesta ja saimme keskustella erilaisten ihmisten

kanssa. Haastateltavat kertoivat haastattelun olleen hyvä ja ajatuksia herättävä. Kysymysten laatiminen teemojen avulla helpotti niiden käsittelyä. Mietimme kysymysten asenteellisuutta, mutta haastateltavien mielestä ne olivat asiallisia ja aiheessa pysyviä.

Haastattelujen tekemisen jälkeen kokosimme sekä analysoimme haastattelujen tuloksia sisällönanalyysin avulla. Yhdistimme samankaltaiset havainnot ja käsittelemme aineiston teemoittain. Pyrimme saamaan haastattelujen tulokset ja teoretiedot limittymään toisiinsa. Koko opinnäytetyöprosessin ajan keskustelimme aiheesta ja pyrimme löytämään erilaisia näkökulmia aiheeseen.

Opinnäytetyötä oli mielenkiintoista tehdä ja saimme vastauksia tutkimuskysymyksiin. Opimme opinnäytetyöprosessin aikana paljon tutkimuksen tekemisestä ja erilaisista metodeista. Aineiston kautta saimme konkreettista tietoa ehkäisevän päihdetyön kehittämisestä. Ammatillisesti kehityimme ennaltaehkäisevän päihdetyön osalta. Pidimme tärkeänä opinnäytetyömme alueellista näkökulmaa ja opinnäytetyömme kertoi meidän ammattikorkeakoulun opiskelijaelämästä. Opinnäytetyöprosessi oli haastava, mutta antoisa. Asenteilla on merkitystä päihteiden käyttötottumuksissa ja niihin tulisi voida vaikuttaa.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. Painos. Vastapaino, Tampere.
- Edu.tokem.fi Opiskelijoiden päihdeohjelma, 2013. Hakupäivä 14.5.2013. <http://edu.tokem.fi/edu_tokem_AMK/Opiskelijaelama/Hyvinvointi/Paihteiden_kaytto.iw3>
- Edu.tokem.fi Opiskelijoiden tietopankki, 2012. Hakupäivä 3.12.2012. <<http://edu.tokem.fi/?DeptID=16315#riippuvuudet>>
- Edu.tokem.fi Opiskelijoiden tietopankki, 2012. Hakupäivä 22.4.2013. <http://edu.tokem.fi/edu_tokem_AMK/Etusivu/Uutiset_ja_ilmoitukset/Uutiset_ja_ilmoitusarkisto.iw3?showlocation=bc85ced2-5c34-4194-ba02-4c65dd5843fa&newsID=923db6e1-9d73-4ab7-ae25-4eb637d4d2c5>
- Ehyt ry. Toimintaperiaatteet. Hakupäivä 22.4.2013. <<http://www.ehyt.fi>>
- Eskola, Jari 2007. (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. Teoksessa Saari, Erkki & Viinamäki, Leena (toim.). Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. 32–45.
- Finlex. Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41. Hakupäivä 5.11.2012 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>>
- Goodman, Anthony 2007. Social Work with Drug and Substance Misusers. Learning Matters Ltd, Trowbridge, Wiltshire.
- Hakala, Riitta 2009. Kemistä oon ja kehtaan ottaa - kemiläisen alkoholin käytön erityispiirteitä Teoksessa Orjasniemi, Tarja & Tiuraniemi, Olli (toim.). Rajua, rujoa ja rai-tista. Alkoholin käyttöä Lapissa. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi. 59–76.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. Painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Huoponen, Kaarina & Peltonen, Heidi & Mustalampi, Saini & Koskinen-Ollonqvist, Pirjo 2001. Päihteiden käytön ehkäisy, opas koulujen ja sidosryhmien yhteistyöhön. Opetushallitus, Helsinki.
- Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 2012. Hakupäivä 3.12.2012. <<http://www.tokem.fi/Suomeksi/Esittely/Koulutusalat.iw3>>
- Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 2013. Hakupäivä 22.4.2013. <http://www.tokem.fi/Suomeksi/Hakijalle/Englanninkieliset_AMK-tutkinnot.iw3>
- Keränen, Eija & Nissinen, Pasi & Saarnio, Tuula & Salminen, Mirva 2001. Sosiaalialan työn uudet ulottuvuudet. Tammi, Helsinki.
- Kohtuullisesti.fi 2013. Päätä ottaa kohtuullisesti. Hakupäivä 23.4.2013. <<http://www.kohtuullisesti.fi/>>
- Kotovirta, Elina & Knuuti, Ulla & Leppo, Anna & Tanhua, Hannele & Virtanen, Ari 2011. Huumetilanne Suomessa 2011. 62/2011 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Juvenes Print, Tampere.
- Kovanen, Anne & Leino, Maarit 2006. Päihteettömyyden puolesta. Terveyskasvatusmateriaali kouluterveydenhoitajalle ehkäisevän päihdekasvatuksen toteuttamiseen. Turun ammattikorkeakoulu, Turku.
- Kukkapuro, Ida & Nyrhinen, Minna 2013. Pitää olla okei jättää juomatta. Pohjolan Sanomat 31.7.2013, A6.
- Kurvi, Aleksis 2011. Opiskelijakulttuuri kehittyy ja kasvaa. Hakupäivä 14.5.2013. <<http://www.ksml.fi/mielipide/kolumnit/opiskelijakulttuuri-kehitty-jakasvaa/968123>>
- Kylmänen, Petri 2005. Kun kaikki muutkin.. Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Tammi, Helsinki.

- Mikkonen, Juha & Ruokonen, Reetta. Opiskelijoiden alkoholikulttuuri ja siihen vaikuttaminen. Elämäntapaliitto ry. Hakupäivä 14.5.2013.
- Mikkonen, Juha & Ruokonen, Reetta 2007. Mäyräkoirasta sikspäkkiin – yhteisöterveys-hankkeen loppuraportti. Hakupäivä 28.3.2013. <http://www.yths.fi/filebank/373-Mayrakoirasta_sikspakkiin_loppuraportti2007.pdf>
- Nyyti ry 2012. Opiskelijakulttuuri kannustaa juomiseen. Hakupäivä 2.4.2013. <<https://www.nyyti.fi/uutiset/opiskelijakulttuuri-kannustaa-juomiseen/>>
- Nyyti ry 2012. ”Vastuu ja vapaus kulkevat käsikädessä.” Raportti kyselystä uusille opiskelijoille. Hakupäivä 2.4.2013. <<https://www.nyyti.fi/uutiset/opiskelijakulttuuri-kannustaa-juomiseen/>>
- Orjasniemi, Tarja 2007. Vapaan alkoholin sukupolvi. Teoksessa Määttä, Kaarina (toim.). Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Gummerus Kirjapaino Oy, Helsinki. 73-87.
- Pohjola, Anneli 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa Saari, Erkki & Viinamäki, Leena (toim.). Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. 11–30.
- Päihdelinkki 2011. Alkoholi. Hakupäivä 20.5.2013. <<http://www.paihdelinkki.fi/pikatieto/?c=Alkoholi>>
- Ruokonen, Reetta & Poikonen, Kiti & Lavikainen, Elina 2010. ”Sitä on ruvettu ajattelemaan” Neliveto vai etukeno? –hankkeen loppuarviointi ja –raportti. Hakupäivä 28.3.2013. <<http://2.inarchive.com/1206/16/519/qbAeaI.link>>
- Strand, Teija 2011. Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011 – Missä mennään, minne haluamme? Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Juvenes Print - Tampereen yliopistopaino Oy, Tampere. Hakupäivä 10.4.2013. <<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/1523a7da-a0c0-44ce-baa6-d66444a41658>>
- Soikkeli, Markku & Salasuo, Mikko & Puuronen, Anne & Piispa, Matti 2011. Se toimii sittenkin – kuinka päihdevalistuksesta saa selvää. Nuorisotutkimusverkosto, Helsinki. Hakupäivä 24.5.2013. <<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/a2456786-95d8-446f-a767-8171af97956f>>
- Söderman, Joni 2011. Korkeakouluopiskelijoiden kokemuksia korkeakoulujen opiskelijakulttuurin ja alkoholin välisistä suhteista. Yhteiskuntapolitiikan pro gradu-tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2011. Päihdetilastollinen vuosikirja. Alkoholi ja huumet. Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy, Tampere.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2013. Alkoholiohjelma on yhteinen ponnistus alkoholihaittojen vähentämiseksi. Hakupäivä 10.4.2013. <http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/ohjelmat/alkoholiohjelma>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Helsinki.
- Työkälupakki.net, 2013. Virittävää valistusta. Hakupäivä 23.5.2013. <<http://www.tyokalupakki.net/pages/index.php?id=113&pid=9>>
- Törrönen, Jukka & Maunu, Antti. Miten nuoret aikuiset pohtivat ja säätelevät humalajuomistaan. Teoksessa Nuoret ja alkoholi. Toim. Christoffer Tigerstedt. Alkoholi ja huumetutkijain seura & Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto, 2007. (59-89) Hakupäivä 4.4.2013 <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/verkkojulkaisut/Nuoret%20ja%20alkoholi_verkkoversio.pdf>
- Uusi Insinööriliitto UIL ry 2012. Opiskelijakulttuuri. Hakupäivä 14.5.2013. <http://www.uil.fi/portal/page?_pageid=157,26289&_dad=portal&_schema=PORTAL>

Österberg, Esa & Mäkelä, Pia & Seppä, Kaija 2013. Alkoholinkäyttö Suomessa. Haku-päivä 20.5.2013. <<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/111-alkoholinkaytto-suomessa>>

LIITTEET

Liite 1 1 (3)

Haastatteluteemat:

Päihteet

Opiskelijakulttuuri

Ennaltaehkäisy

Asenteiden muutos

Ammattikorkeakoululaiset ikäryhmänä

Keinot

Haastattelukysymykset:

Päihteet:

- Miten päihteiden käyttö näkyy opiskelijoiden arjessa ja eri tapahtumissa?
- Miten muiden päihteiden kuin alkoholin käyttö näkyy opiskelijakulttuurissa?
- Minkä vuoksi opiskelijat käyttävät päihteitä?

Opiskelijakulttuuri:

- Mitä mieltä olette päihteiden roolista opiskelijakulttuurissa?
- Mitä mieltä olette alkoholin käytöstä opiskelijatapahtumissa?
- Minkälaisia tapahtumia on ollut?

- Onko ollut päihteettömiä tapahtumia ja onko ollut osallistujia?

- Onko päihteettömille tapahtumille sijaa ja kuka vastaa päihteettömistä tapahtumista?

Liite 1 2 (3)

Asenteet:

- Miten opiskelijatapahtumiin suhtaudutaan yleisesti? Onko suhtautuminen myönteistä vai kielteistä?
- Onko suhtautuminen opiskelijatapahtumiin erilaista ennen, tapahtuman aikana ja sen jälkeen?
- Mitä ajatellaan opiskelijasta, joka ei käytä päihteitä esimerkiksi opiskelijatapahtumissa?
- Huomioidaanko opiskelijat, jotka eivät käytä alkoholia?
- Onko tarjolla alkoholittomia vaihtoehtoja?

Ammattikorkeakoululaiset kohderyhmänä:

- Onko ammattikorkeakouluikäisille mahdollista antaa tietoa ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä?
- Onko opiskeluajan päihteiden käytöllä vaikutusta opintojen jälkeiseen elämään?
- Onko opiskelijatapahtumat ja niihin liittyvä päihteidenkäyttö erilaista ammattikorkeakoulussa verrattuna muihin kouluihin esimerkiksi yliopistoon?

Ennaltaehkäisevä:

- Onko ennaltaehkäisevälle päihdetyölle tarvetta ammattikorkeakoulussamme?
- Tehdäänkö ennaltaehkäisevää päihdetyötä riittävästi vai liian vähän?
- Onko ennaltaehkäisevällä päihdetyöllä merkitystä opiskelijoiden päihdekäyttäytymiseen?

Keinot:

- Olisiko ennaltaehkäisevät menetelmät enemmän tiedollisia vai toiminnallisia?
- Mitä ideoita teillä on ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi? Ideoiden jatkuvuus?

Liite 1 3 (3)

Lopuksi:

- Onko päihdekäyttämiseen enemmän vaikutusta sosiaalisella ympäristöllä kuin yksilöllä itsellä?
- Onko aihe ajankohtainen? Muita kommentteja tai ajatuksia aiheesta?